Ad usum
frīs Dionysij Corres

DVPLEX TRACTATIO,

IN VNA

DE PRIMA TONSVRA,

non ordine, conferibili irregulari, ſine præuia diſpenſatione in ordine ad Beneficium non Sacerdotale.

Addita Reſolutione, in qua parte capitis vngendus ſit baptizandus à Parocho.

IN ALTERA DE

FORMVLARIO CRIMINALI

accommodatum Iudicibus Regularibus, qui non tenentur ad Apices Iuris (de quibus, in eius calce.)

Per Reueren. P. M. F. Franciſcum Bordonum Parmenſem Religionis Tertij Ordinis S. Franciſci publicę luci exhibita.

MVTINÆ MDCLXIII.

Typis Bartholomæi Suliani Impreſſ. Ducalis.

Superiorum permiſſu.

Perillustri, & Reuerendissimo

D. D. IO: ANDREÆ
MANFREDINO I. V. D.

Nob. Mut. Dignitate Cantoriæ in Ecclesia Cathedrali fulgenti, & Episcopatus eiusdem Ciuitatis Vicario Generali.

Siuè terris abdita sapientia, vnicus mortalium thesauris, otiosis imperuius, materno foueatur sinu; siuè Cęlis insitam, nimijs splendoribus obscuram, Cęlites suum decus cæcutientibus inuideant, vt illam aut hinc extraheret, aut indè reuocaret, Reuerendissimo P. M. Bordoni sudatum est. Compendiosius fecisset, si te vnum breui tempore contemplatus fuißet, ad quem, vel ipsis spretis syderibus totam se contulit, quocum terreno squalore fucato tota se composuit sapientia in quo non fugitiua, sed Herculeo vinctæ nexu indoctis liberam liberalium artium

Scænam aperiunt Virtutes: cui vel certè Herculeus labor, Leonem non nisi in vitia lethalem, ac ira tumentem, & virtutum formidinem sua fortitudine pellentem, in Insignibus collocasse patebit. Quare, dum mea præla subiens hoc opusculum, alta volutabam mente, sub quibus auspicijs edere possem, Tù primus occurristi. Tibi igitur hanc Duplicem Tractationem dicare volui; Et cui plus debeam, & cui melius consecrare possim. Excipe iccircò, Reuerendissime Domine, minimum quidem re, voluntate tamen non minimum meæ in te obseruantiæ; ijsq; oculis, & eo vultu, quo te intuentium animos rapis, benignus aspice. Mut. die 12. Martij 1663.

Dominationis tuæ Perillustr. ac Reuerendissimæ

Addictissimus Seruus
Bartholomæus Sulianus Impressor Ducalis.

Si sub Leonis custodia Manfredini
Exeuntes Bordonæ virtutis exitus,
Iura Iuribus addendo,
Impressorem cernis expressisse,
Ne timeas Lector;
Leo enim est,
Non rugiens, sed regens,
Non quærens quẽ deuoret, sed quẽ decoret:
Quinimo,
Crudelis fouet, iratus fauet, humilis ferit;
Hunc demum,
Si transactis vixisset sæculis,
Non Alcides, vt in Profanis,
Non Sanson, vt in Sacris,
Modis eius confusi, & actibus impediti,
Necare potuissent.

IOANNES ANDREAS MANFREDINVS I.V.D.

Anagramma.

VIDENS ERIS, IVRANS DAMNA NEFANDO.

Epigramma.

Iudicium dantes dicit ſcriptura Videntes;
Sicq; Prophetantes, nāq; futura Vident.
Sacras tu gerens Lāces, tu Damna Nefando
Iurans, Ioannes, tuq; Eris ipſe Videns.

Anagramma Arithmeticum.

4 195 191 355 113
D. IOANNES ANDREAS MANFREDINVS I.V.D.

858

20 159 221 43 227
HIC RECTA IVDICATE FILII HOMINVM.

131 57
PSA. 17.

858

AD LIBRVM
EPIGRAMMA
ALLVDITVR AD STEMMA.

I, Liber, atq; libens propera te offerre Ioãni
Andreæ; nam cui gratior esse potes?
Mole sub exigua Doctrinæ pondus amabit,
Et te, qui nullum respuit, excipiet:
Nec Basiliscorum timeas, faciemq; Leonis,
Sæuitiam à Domino dedidicere suam.
Si sunt Stemma Viri, fient tutamina libri,
Vt Momos animo liberiore fuget.

AD LIBRVM
EPIGRAMMA
ALLVDITVR AD STEMMA.

I, Liber, atq; libens propera te offerre tuo

Andreæ; nam cui gratior esse potes?

Mole sub exigua Doctrinæ pondus [illegible],

Et te, qui nullum respuit, excipiet.

Nec [illegible] illustrem timeas, scelerumq; Leonis,

Sanctitatem à Domino didicere suam.

Si sunt Stemmata Viris, sunt tot stemmata libris,

Et Nomen animo [illegible] facit.

SVMMARIVM.

1 *CAsus proponitur de Claudo aspirante ad Beneficium.*

2 *Non eget dispensatione ad tonsuram, & beneficium cum sola obligatione recitandi Horas Canonicas tantum.*

3 *Irregularitas impedit susceptionem ordinum; & eorum executionem.*

4 *Bariola Auctor huius opinionis cum sectatoribus.*

5 *Ordines esse tantum septem ex diuersis Pontificibus, & Concilijs vsque ad num. 11.*

12 *Theologi fere omnes cum multis Canonistis, negant primam Tonsuram esse Ordinem.*

13 *Quia competentia Ordini non applicantur Tonsura.*

14 *Tonsura non est sacramentum, sed sacramentale.*

15 *Res est magni momenti contra Caramuelem.*

16 *Omnes Ordines sunt sacramenta.*

17 *Indefinita etiam in moralibus aequiualet vniuersali.*

18 *Tonsura instituta ab Ecclesia, non à Christo 57.*

19 *Tonsura duplex prima ab Episcopo, secunda à Barbitonsore.*

20 *Tonsuratus nullam recipit potestatem 23. 84.*

21 *Caracterem non producit.*

22 *Gratiam non confert sicut sacramenta.*

23 *Tonsuratus nullam recipit potestatem, sicut ordinatus, qui dicitur minister.*

24 *Ordinatur quilibet tactu instrumenti, non tonsuratus, cui nihil porrigitur, sed aufertur.*

25 *Ordinem nemo recipit nisi sit Clericus, tonsuram vero laicus.*

26 *Recipiens ordinem peccat reus peccati mortalis, non tonsuratus.*

27 *Tonsura datur omni tempore, & omni loco, non ordo,*

28 *Isidorus nouem gradus ordinum ponit.*

29 *Isidorus S. Episcopus Hispalensis, non legislator.*

30 *Psalmistatus non est prima tonsura, confertur à Sacerdote.*

31 *Tonsura, vocabulum antiquissimum duplex, prima, & secunda.*

32 *Cap. Cum contingat explicatur, etiam 80.*

33 *Forma dispositiua non est eiusdem generis eius, ad quam disponit.*

34 *Tonsura confert caracterem secundum quosdam.*

35 *Tonsura non imprimit caracterem.*

36 *Quomodo ab Episcopo conferatur.*

37 *Tonsura quomodo differat à caractere sacramentali.*

38 *Tonsura caracter non est, sed simplex signum distinctiuum.*

39 *Probatur non esse caracterem.*

40 *Clericatus videtur esse caracter.*

41 *Nullum enim habet contrarium, & est indelebilis.*

42 *Resuscitatur sacerdos cum caractere ordinis, & Clericatu.*

dispositum.

65 *Hostiarius non tonsuratus adhuc fit clericus.*

66 *Secundum est capacitas ad iurisdictionem ecclesiasticam.*

67 *Iurisdictio ecclesiástica fundatur in prima tonsura.*

68 *Tertium est capacitas ad beneficia ecclesiastica.*

69 *Quartum ad pensiones ex titulo ecclesiastico.*

70 *Pensionarius tenetur ad officium paruum B.M.V.*

71 *Tonsura est magis dispositio ad hac tria, quam ad ordines.*

72 *Tonsuratus pro beneficio cum animo non ascendendi non peccat.*

73 *Tonsura in materia odiosa non venit sub nomine* Ordinis.

74 *Tonsura improprijssime ordo, quia vix illi assimilatur.*

75 *Pœna contra recipientes ordines non afficiunt tonsuratos.*

76 *Dispositio, quam dicit tonsura, non est illi connaturalis, sed supposititia.*

77 *Irregularis non potest promoueri ad primam tonsuram, communissima opinio, opposita valde probabilis.*

78 *Pasqualigi argumenta de irregularibus non tonsurandis.*

79 *Tonsura dicitur ordo lato modo secundum Canonistas.*

80 *Sacri Canones nullibi tonsuram vocant simpliciter Ordinem,*

81 *Lex pænalis extenditur ex identitate rationis.*
82 *Lex de irregularitate pænalis est.*
83 *Odium in legibus respicit subditos.*
84 *Tonsuratus nullum ministerium habet in ecclesia* 20. 23. 91.
85 *Bigamia excludit ab ordinibus, non à tonsura:*
86 *Praxis legem interpretatur.*
87 *De tonsura nulla lex datur quod possit recipi, vel non recipi ab irregulari.*
88 *Prima tõsura in iure distinguitur à quouis ordine.*
89 *Prohibito vno prohibentur ea omnia, per quæ ad illud peruenitur.*
90 *Explicatur hoc axioma.*
91 *Irregularis cur arceatur ab ordinibus non à tonsura?* 20. 23. 84.
92 *Subiectum capax dispositionum, etiam formæ, ad quam disponitur.*
93 *Irregularis efficaciter impeditur à beneficijs secundum opinionem aliorum.*
94 *Tonsuratus licet irregularis capax beneficij non obligantis ad ordines.*
95 *Irregulari collatio facta beneficij nullo iure est irrita.*
96 *Irregularis non impeditur profiteri.*
97 *Vitiatus corpore capax beneficij obligantis solum ad Horas Canonicas.*
98 *Collatio beneficij cuilibet irregulari non est irrita*
99 *Episcopus potest beneficiare irregularem si vult.*
100 *Beneficium datur propter officium, vel Horarum, vel Ordinum.*

In qua parte Capitis vngendus sit Sacro Chrismate Baptizatus.

An corpore vitiatus sine dispensatione possit recipere primam Tonsuram, & Beneficium.

1 QVidam laicus claudus desiderat præsentari ad Beneficium patronale domus suæ, sed quia ex claudicatione est irregularis, quæritur, an egeat dispensatione tam ad recipiẽdam primam tonsuram, quam ipsum beneficiũ.

2 Respondeo, hũc non egere dispensatione neq; in receptione primæ tonsuræ, neq; in susceptione beneficij, quod non sit sacerdotale habens adiunctum personale ministerium celebrandi per se ipsum tantum, & non per alios, in quo casu Episcopus potest illi conferre primam tonsuram, & subsequenter beneficium huius generis. Vtrumq; probatur, & in primis demonstratur de prima tonsura efficacissimo argumẽto.

3 Irregularitas, in sententia omnium, est Canonicum impedimentum impediens susceptionem ordinum, & coexercitium; sed prima tonsura non est ordo; ergo irregularitas non impedit susceptionem primæ tonsuræ, ex quo non est ordo, ac proinde non est opus dispensatione in eius receptione. Maior ab omnibus conceditur, pro qua vide Burgasium de irregul. *par.* 1. *q.* 1. refe-

rentem diuersas definitiones irregularitatis ex pluribus Canonistis, qui in eo conueniunt, quod irregularitas impedit susceptionem ordinum, & eorum exercitium., nulla facta mentione primæ tonsuræ, ergo contra eam non est irregularitas. Minor paulo post probatur. Hoc argumentum Diana resol. 88. de irregul. vocat maximum, sed non resoluit.

4 Huius opinionis valde probabilis, & quæ sine difficultate, & scrupulo ab Episcopis practicari potest, est auctor Aloysius Bariola Mediolanensis Ordinis Eremitarum Sancti Augustini, *apud Bonac. q. 1. de irregul. p. 1. num. 4. quem sequuntur Thomas Hurtadus Cleric. Minor. tom. 2. Resol. Moral. tract. 12. cap. 1. num. 514. quem citat, sed non sequitur Diana par. 11. tract. 5. resol. 1. allegando etiam pro hac sententia Escobar. in pract. confess. par. 2. lib. 6 cap. 5. num. 31. quibus ego addo in terminis Caramuelem in sua Theologia fundamentali correcta, & impressa Romæ, de qua in fine totius operis concl. 17. vers. concluditur.*

Tota difficultas consistit in minori, quæ est hæc: *Sed prima tonsura non est ordo.* Negata ferè ab omnibus Canonistis, vt infra patebit.

Minor ergo probatur auctoritate non solum omnium Theologorum, qui cum Magistro Sententiarum in 4. dist. 24. ita sentiunt cum D. Thoma, & Scoto, numerantes tantum septem Ordines vulgatos, inter quos prima tonsura non numeratur, verum etiam sacrorum Canonum, dum

eam diſtinguunt ab ipſis ordihibus tantum ſeptem enunciatis, vt mox patebit.

5 Auctoritate Conciliorum probatur, & primo ex Concilio Cartaginenſi quarto ſub Siricio Papa circa annum 390. celebrato, in quo ordines tantum ſeptem numerantur, & ſingulis aſſignatur propria materia, tradenda ab Epiſcopo, & ſimiliter forma ab eodem proferenda, & de prima tonſura ne verbum quidem, ergo non eſt ordo. Ibi nominatur etiam Pſalmiſtatus, qui tamen non eſt ordo, ſed ſimplex officium quod datur à presbitero ſine ſcientia Epiſcopi, & dicitur Cantor, quem Gloſ. V. Primum cap. 1. dict. 77. inepte vocat primum ordinem arg. cap. Cum contingat, de ætatæ, de quo infra.

6 Secundo Caius Papa electus anno 285. & ſic multo tempore ante præfatum Concilium, ſcribens ad Felicem Epiſcopum, relatus cap. 1. diſt. cit. 77. enumerat ordines tantum ſeptem vulgatos, ergo tonſura excluditur ab ordine.

7 Tertio Siluester Papa electus anno 314. in ſua Synodo cap. 7. relato in cap. A Subdiacono 5. diſt. 93. procedendo gradatim numerat tantum eoſdem ſeptem ſecundum eorum precedentiam tribuendo infimum locum Hoſtiariato ſupra Abbatem, qui tunc erat merus laicus, non clericus, qui nullum habebat ordinem, nulla facta mentione tonſurati; quod tamen fuiſſet neceſſarium, ſi eſſet ordo, quia & ipſe præceſſiſſet Abbatem, cum ergo illum prætermiſerit, ſignum

 eſt,

eſt, non eſſe ordinem.

8 Quarto Siricius, de quo ſupra, ſcribens ad Himerium Epiſcopum Tarraconenſem anno 385. enumerat eoſdem ordines, ſicut eius prædeceſſores, vt legi poteſt in eius Epiſt. num. 10. tom. 1 Concil.

9 Quinto Innocentius IV. in Bulla incip. Sub Catolicæ 14. de definitione quorundam articulorum circa ritus Græcorum facta anno 1254. decernit ſub §. 19. *Volumus, & expreſſe præcipimus, quod Epiſcopi Græci ſeptem ordines ſecundum morem Eccleſiæ Romanæ de cætero conferant, cum hucuſq; tres de minoribus circa ordinandos neglexiſſe, vel prætermiſiſſe dicantur.* Septem ſunt ergo excluditur prima tonſura, & cum Pontifex fuerit ſolicitus, præcipiendo, vt conferant etiam minores, & quidem omnes, qui ſunt quatuor, maioribus tribus exiſtentibus, mentionem etiam fuiſſet de prima tonſura, quia eius præceptum fuit, vt Græci conferrent omnes ſeptem ordines, ergo non curauit de tonſura, quia ordo non eſt.

10 Eugenius IV. in Concilio Florentino, in Bulla de Concordia Armenorum, incip. *Exultate Deo* 19. §. 15. deſignando materiam, & formam ordinum, decernit, vt ſeruetur quod in Pontificali continetur, in eo autem fit mentio de prædictis ſeptem ordinibus. Et licet antecedenter tradatur modus faciendi Clericum per primam tonſuram, ibi tamen non vocatur ordo, nec eſt,

quia

quia verba huius formæ: *Dominus pars hereditatis mea, &c.* dicuntur tantum ab eo, qui tonsuratur, non ab Episcopo, non solum, quia ei non competunt, cum ipse per illam tunsionem non fiat pars hereditatis Domini, cum iam sit, sed etiam, quia tonsura non est ordo, de cuius ratione est, vt conferatur ab Episcopo, qui ordinum est ordinarius minister, ex definitione eiusdem Eugenij ibidem.

11 Tridentinum sess. 23. cap. 2. distinguit septem ordines à prima tonsura illis pręmitenda his verbis: *Cum in Ecclesiâ ordinatissima dispositione plures, & diuersi essent ordines ministrorum, qui sacerdotio ex officio deseruirent, ita distributi, vt qui iam clericali tonsura insigniti essent per minores ad maiores ascenderent.* Tonsura ergo ordo non est dum ab illis segregata est, nec faciat ministrum, sed tantum clericum, ex quo appellatur tonsura clericalis ab hoc effectu; quod laicũ à statu laicali transfert ad statutum clericalem, faciendo eum aptum, idoneum, & capacem recipiendi ordines, iurisdictionem Ecclesiasticam, beneficia, & pensiones, cum ergo tonsuratus ad hæc se habeat passiue recipiendo, non agendo, non potest dici minister, nec ordinatus, dum nullam recipit potestatem.

Dices, prælibatas auctoritates non probare intentum, quia esto, exprimant, esse septem ordines, non tamen negant esse plures, cum non vtantur taxatiua, tantum, per quam excludantur quicun-

que alij gradus à ratione ordinis.

Respondetur, ex hac obiectione sequi absurdum, Summos Pontifices, & Concilia in tradenda doctrina de ordine fuisse diminutos, prætermittendo primam tonsuram ab eorum numeratione, quod dicendum non est, ergo nec ordo est, vnde pro tali ab eis vsq; modo habita fuit. Quare non fuit necessaria taxatiua *tantum*, quia certus numerus eam includit.

12 Auctoritate quoque Theologorum probatur cum Magistro in 4. dist. 24. mentionem tantum facit de septem illis, & in hoc omnes conueniunt, vno excepto Maiore, & hanc vocant veriorem opinionem, & probabilissimam, *cum Castropal. par. 2. de ordine num. 4 Auersa q. 1. de ordine sect. 5. quos magno numero refert Barbosa ad cap. 2. sess. 25.* Quam veritatem nonnulli Canonistæ considerantes, ac agnoscentes comprobarunt cum *Couar. quæst. pract. cap. 31. num. 6. Auend. lib. 29. Tauri Glos. 3. num. 10. Ant. Cuchus lib 5. tit. 8. de ord Altentaisg V. Tonsura, Surd. lib. 2 cons. 259. Petrus Tholos. in cap. 1. de testib. num* 8. *Menoch. lib.* 10. *cons.* 612. *num.* 21. *Vinc. de Frãch. decis.* 189. *num.* 9 *Thomas Valaschius tom* 1. *Alleg.* 3. *num.* 8. *Alphons. de Castelbr. Episcopus Conimbr. tit.* 8. *const.* 2. *& alij, quos pro se citat Quintanad. tract. 6 sing. 4. ad sacram. ord. num* 5. Et cum istis standum est, quorum argumenta sunt insolubilia.

13 Ratione demum probatur, quod tonsura nullo

modo est ordo; quia quæ competunt ordini vt sic, & omni ordini in specie sub genere ordinis, nullo modo competunt primæ tonsuræ, ergo hæc nullo pacto est ordo. Quod probatur, quia ordo vt sic est sacramentum, in quo spiritualis potestas traditur ordinato in ordine ad ministerium altaris, cuius effectus sunt caracter, & gratia, vnde ordinatus non tantum se habet passiue in recipiendo potestatem, caracterem, & gratiam, sed etiam actiue ministrando in Ecclesia, quilibet enim ordinatus in illis septem dicitur minister cum potestate exercendi proprium sibi destinatum officium. In singulis per Episcopum ordinando traditur proprium instrumentum indicans officium, quod ordinatus facere debet; recepturus quemuis ex ordinibus debet esse Clericus iam factus per tonsuram, vt sit idoneus ad recipiendos ordines, qui conferuntur Clericis, non laicis; recipiens in peccato mortali ordines peccat mortaliter dum grauem facit iniuriam irreuerentiæ sacramento, ponendo obicem gratiæ ne per sacramentum oblatæ conferatur; ordo statutis temporibus, & diebus confertur cum Missa. Nihil autem prædictorum reperitur in prima tonsura, ergo non potest esse ordo.

14 Minor probatur, primo, quia ipsa non est sacramentum, nam licet sit signum rei sacræ, non tamen causatiuum gratiæ ex opere operato, vnde Caramuel vocat eam sacramentale in fine sui operis Theologiæ fundamẽtalis correctæ Romæ

concl. 14. & 15. vbi eam nimis deprimit dicendo eam non esse rem sacramentalem magni momenti, sed esse extrinsecam rem sacramentalem minorem aqua benedicta, quia hæc est intrinsece res sacramentalis, illa tonsura extrinsece, quia remotissime est dispositio ad sacramentum, hoc est, ad sacerdotium, dum est proxima dispositio ad minores, qui probabiliter secundum ipsum non sunt sacramenta.

15 Dicta hæc displicent, quia prima tonsura, licet nullo modo per me sit ordo, tamen tale est sacramentale, quod magni est æstimandum; dum per ipsam constituitur tonsuratus in gradu, & statu valde honorifico, qui est clericatus longe dignior statu laicali, vt notum est, & Suar. disp. 40. de cens. sect. 2. num. 2. tonsuram vocat rem grauem, cum sit dispositio ad ordines, & constituat laicum clericum, vnde eius ratio ruit, quia proxime disponit ad sacramentum, dum disponit ad ordines minores, quæ sunt sacramenta, vt ibidem Suarez docet, tenet *Auersa q. 1. de ordine sect. 5. Gabriel à S. Vincentio Carmelita Excalceatus disp. 1. de ordine q. 6. num* 27. est cō-
16 munis, & puto de fide, vt colligo ex Tridentino sess. 7. can. 1. vbi sacramenta nouæ legis definiuntur septem, & illa esse vere, & proprie sacramenta, inter quæ exprimitur ordo, qui sess. 23. Can. 3. definitur esse vere, & proprie sacramentum, quod hac ratione patet, nam de fide est; vt dicit Tridentinum, quod ordo est sacra-

men-

mentum, ergo omnis ordo est sacramentum, nam
17 indefinita in materia necessaria etiam in moralibus æquiualet vniuersali, consequenter etiam ordines minores sunt sacramentum; vnde patet ad rationem Caramuelis; tonsuram esse dispositionem ad sacramentum ordinis, & proxime ad Hostiariatum. Nec dissentit ipse Caramuel vir acutissimi ingenij ab hac doctrina de propositione indefinita, quam æquipollere vniuersali in materia etiam morali de fide docet in eodem opere sub num. 1328. 1360. Patet ergo ex his primam tonsuram non esse sacramentum, ac proinde nec ordinem, cum omnis ordo sit sacramentum à Domino institutum.

18 Prima autem tonsura à Christo Domino non reperitur instituta, nullus enim hactenus hoc dixit, nec habetur ex Sacra Scriptura, nec ex traditione Patrum, non est ergo ordo, cum omnis ordo à Domino institutus fuerit, vt est de fide definitum sess. 7. can. 1. & sess. 23. can. 3. Institutio ergo illius procedit ab ecclesia, vt docet Isidorus in Concilio Aquisgranensi cap. 1. his verbis: *Tonsuræ ecclesiasticæ vsus, à Nazareis, ni fallor, exortus est, qui prius crine seruato, denuo post vitæ magnam continentiam deuotione completa, caput radebant, & capillos in ignem sacrificij ponere iubebantur, scilicet, vt perfectionem deuotionis suæ Domino consecrarent. Huius ergo exempli vsus ab Apostolis introductus est, vt qui diuinis cultibus mancipati Domino consecrantur,*

quasi Nazarei 1. Sancti Dei crine praeciso innouentur. Ex Caramuele Disput. 13. in Reg. S. Benedicti num. 160. & antecedēter à num. 152. multa dicit de rasione capitis. Et infra disput 30. num. 328. ex Dionisio de cælesti hierarchi cap. 6. refert eius verba: *Sacerdos signo crucis eum consignatum tondet, omniq; veste detracta eum alia induit*. Anicetus ad Episcopos Galliæ inquit: *Iuxta Apostolum comam non nutriant, sed desuper caput in modum sphera radant*. Sed difficultas est, de quanam tonsura sermo sit?

19 Duplex enim est, vna dicitur prima tonsura, de qua loquimur, quam dat Episcopus laicum faciendo clericum, consecratur enim, & dedicatur Deo, & de hac loquuntur Dionisius, & Isidorus, Anicetus vero tantum de secunda, sicut & Caramuel, est autem secunda tonsura illa rasio, quæ fit à barbitonsore in capite clerici iam Deo dedicati per primam tonsuram sic dictam, quia subsequentem antecedit nuncupatam coronam. Prior ergo à solo Episcopo datur vocato à S. Dionisio nomine sacerdotis, qui tonsuratum alia veste induit in quit Sanctus, quæ scilicet est Cotta, & superpelliceum; vt inquit Pontificale.

20 Secundo in quolibet ordine traditur potestas ad aliquod spirituale munus agendum, in collatione primæ tonsuræ nihil traditur, vt patet, sed per eam tonsuratus de laico fit clericus idoneus ad recipiendos ordines, qui non à laicis, sed tantum à clericis recipiuntur, certum autem

est,

est, quod forma dispositiua non est illa forma, ad quam recipiendum subiectum disponitur, aliter idem disponeretur ad seipsum, & non ad aliud.

21 Tertio, character, vt dixi, est effectus ordinis vt sic, & cuiuslibet ordinis; sed prima tonsura nullum producit characterem in tonsurato, quia nullum est ex illis tribus sacramentis, quæ producunt characterem, secundum definitionem fidei in Trident. *Sess. 7. can. 9. & sess. 23. can. 4.* quod ordo imprimat characterem, ergo deficit à ratione characteris Gabriel. *disp. 1. de ordine q. 3. num. 14. Auers. q. 1 de ordine sect. 5. in fine*, & cæteri omnes.

22 Quarto, quilibet ordo confert gratiam, quod non facit prima tonsura, dum non est sacramentum ex dictis; sola enim sacramenta conferunt gratiam ex vi operis operati ex institutione Christi, Christus autem primam tonsuram non instituit, sed ab ecclesia inuenta fuit, ad distinguendum clericos à laicis, *Gabriel. supra citatus q. 3. num. 16. Auersa q. 1. sect. 5. vers. Fatendum.*

23 Quinto, ordinatus in quouis ordine passiue se habet in recipiendo potestatem, characterem, & gratiam; & etiam actiue, dum per potestatem acceptam exercet actum suo ordini conuenientem ex quo vocatur minister ecclesiæ, vt dixi, in argumento; sed tonsuratus tantum se habet passiue recipiendo clericatum, quo segregatur à statu laicali, & nullo modo actiue, dum in re-

ceptione primæ tonſuræ nullam recipit poteſtatem, per quam poſſit operari, ergo ſe habet tantum paſſiue, ac proinde non dicitur miniſter eccleſiæ, cuius eſt operari eccleſiaſtice ex vi ordinis, non eſt ergo ordo, cum nihil eorum conferat ad agendum.
24 Sexto, in collatione cuiuslibet ordinis Epiſcopus tradit clerico aliquod ſpeciale inſtrumentum ſignificans eius officium, & munus, quod agere debet, & vocatur eius materia remota facta proxima per traditionem; ſed nihil horum fieri contingit in datione tonſuræ, immo tantum abeſt, vt aliquid ei detur, quin potius ab eo auferuntur capilli. Quod ſi cotta ab Epiſcopo induatur, id non eſt materia, ſed ſignum extrinſecum quo exterius demonſtratur, tonſuratum eſſe factum clericum, & amplius non eſſe de foro, & ſtatu laicali. Et illa verba: *Induat te Dominus nouum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt in iuſtitia, & ſanctitate veritatis.* Ab Epiſcopo cerimonialia ſunt, non forma, ſunt deprecatoria ad Deum, qui operatur, non imperatiue per verbum *Accipe*, vt exprimuntur ordines tum maiorum, tum minorum formæ. Immo illis verbis: *Induat te Dominus, &c.* vtuntur ſuperiores regulares, dum habitum nouitiorum tradunt ingredientibus, quæ non poſſent adhibere, ſi eſſet vere forma tonſuræ, quæ traditur ab Epiſcopo.
25 Septimo, de ratione cuiuslibet ordinis eſt; vt nemo accedat ad illorum receptionem, niſi prius

ſit

sit clericus per primam tonsuram, vt patet ex Tridentino sess. 23. cap. 2. & Pontificali, sed id prima tonsura non exigit, cum per eam homo de laico fiat clericus, non est ergo ordo, qui non nisi clericis confertur.

26 Octauo, reus peccati mortalis recipiens quemcumq; ex ordinibus etiam Hostiariatum peccat mortaliter, vt dixi; sed recipiens primam tonsuram ita non peccat, cum receptio sacramentalium ab istis non inducat aliquod peccatum, nec ponatur obex gratiæ, quam non confert prima tonsura. Nec his obstat Suarez disp. 40. de cens. sect. 2. num. 2. asserens irregularem accipiendo primam tonsuram peccare mortaliter, propter irreuerentiam erga rem magni momenti, quia transgreditur in re graui sacros Canones prohibentes irregulares à receptione tonsuræ, super qua re nunc disputamus.

27 Nono demum, ordines statutis temporibus, & certis diebus dandi, & conferendi sunt, vt patet ex sacris Canonibus, & ex Ceremoniali, quod dicit, primam tonsuram dari semper posse his verbis: *Clericatus, seu prima tonsura quocunque die, hora, & loco conferri potest. Minores vero ordines possunt dari singulis Dominicis, & Festiuis diebus, vbicunque, in mane tamen.* Ergo clericatus nihil participat de ordine, consequenter qui appellat eam ordinem æquiuocat, atq; omnino errat.

Et ex his satis abunde manet probata minor propo-

positio *Prima tonsura non est ordo*, ac proinde conclusio, ergo irregularitas non impedit susceptionem primæ tonsuræ, ex quo non est ordo, cuius solum irregularitas impedit susceptionem.
Sed quoniam Aduersarij conantur probare, primam tonsuram esse ordinem, ac proinde irregularem illam sine dispensatione recipere non posse, ideo referenda sunt eorum argumenta, vt ponderemus eorum efficaciam, & vim, si quam habent. Referemus autem primo Sacros Canones, & Bullas Pontificias de hac re, deinde rationes persuadentes primam tonsuram esse ordinem.
28 Primo loco in testem producunt Isidorum relatum in cap. Cleros. dist. 21. his verbis: *Generaliter autem clerici nuncupantur omnes, qui in ecclesia Christi deseruiunt, quorum gradus, & nomina sunt Ostiarius, Psalmista, Lector, Exorcista Acolitus, Subdiaconus, Diaconus, Presbiter, & Episcopus*. Deinde cap. Cum contingat 11. de ætate in 6. extremis verbis: *Per primam tonsuram iuxta formam ecclesiæ datam à talibus clericalis ordo confertur*. Aliud fundamentum asserendi, primam tonsuram esse ordinem non potui inuenire, & super auctoritate Isidori fundatur *Glos. 5. Psalmista dicti cap. Cleros dist. 21. quod etiā citat Glos. V. Episcopus in Proæm. 6. & Glos. cap. Psalmista 20 dist. 23.* vbi vocat primum ordinem, adeo quod volunt, Isidorum nomine Psalmistæ intellexisse quod nos, & illi appellant pri-

primam tonsuram.

29 Contra est primo, quia Isidorus licet sanctus, & Episcopus Hispalensis, qui præfuit Concilio Toletano quarto anno 633. à cuius Patribus habuit in mandatis ordinandi officia ecclesiastica, vt inquit Baronius ad hunc annum, non tamen fuit legislator, nec auctor numeri ordinum, cum Summi Pontifices multo tempore ante numerum septennarium decreuerint, & officia clericorum fuerint distributa in Concilio Cartaginensi celebrato circa annum 390. vt supra dixi, & licet tam Concilium hoc, quam Isido-
30 rus faciant mentionem de Psalmistatu, ille tamen non est prima tonsura, vt inepte volunt supradictæ Glos. nam, vt dictum fuit supra, prima tonsura se habet tantum passiue in tonsurato, cui tribuit tantum clericatum, & nullum officium exercendi in ecclesia, sicut potest Psalmista, cuius officium est cantare responsoria, & laudes, ex Isidoro, & Concilio Cartaginensi relato cap. Psalmista 20. dist. 23. his verbis: *Psalmista i. Cantor potest absq; licentia Episcopi, sola iussione presbiteri officium suscipere Cantoris*. Non est ergo ordo nec proprie, nec improprie, dum confertur à simplici sacerdote, ordo autem à solo Episcopo. Præterea Isidorus dicit se numerare diuersitatem clericorum, qui seruiunt in eccesia non autem stabilire numerum ordinum, cum iam esset stabilitus, & definitus à multis Pontificibus.

Nescio

31 Nescio deinde, qua ratione ex Psalmistatu traxerint primam tonsuram, cum hoc vocabulum sit antiquissimum ex verbo tonsionis, vt notaui supra ex D. Dionisio, & Aniceto Papa immo ex ipso Isidoro, sub num. 18. Nec glos. id colligere potest ex cap. Duo 12. q. 1. quia ibi solum fit mentio de corona capitis dicta tonsura, seu clerica, quæ fit à barbitonsore in parte superiori capitis, prima vero tonsura in parte inferiori, vt dicitur in casu cap. 1. de cler. coniug. in 6. distinguuntur ergo illæ duæ tonsuræ, cap. Ionnes 7. cap. Ex parte 9. & cap. fin. de cler. coniugat. Patet ergo ex his aliud esse Psalmistatum, aliud primam tonsuram, de hac locutus non fuit Isidorus in loco citato, ergo Glos. inique, & inepte deducunt illam ex eo textu, in quo ne verbum quidem, immo aliud ineptius sequitur, quod decem sunt ordines, ex quo tonsura aliud est à Psalmistatu, vt vere est, & notat *Barbosa lib. 1. de iure eccl. cap. 38. num. 35. & omnes* cum Pontificali.

32 Ad cap. Cũ cõtingat, dico ea verba *Clericalis ordo* non importare ordinem vt sacramẽtum, seu vt dicit ministerium in ecclesia exercendum, sed dicere quendam gradum, in quem ascendit tonsuratus supra laicos, vti in cap. Cum ex iniuncto 13. de hæret. gradus doctor, dicitur præcipuus ordo in ecclesia Dei relatiue ad alios; & Glos. V. ordinum l. 1. prope finẽ ff. de ventre inspic. accipitur pro dispositione decurionum, &c. Sumitur

tur ergo late, & ample, vt interpretantur *Gabriel. Carmel. ex calc. q. 1. de ordine num. 14 fine, Auersa q. 1 sect. 5 §, Ex his, ordo* i. status, & reuera ita est, quia prima tonsura constituit tonsuratum in statu Clericali; & Papa ibi nihil aliud vult intelligere. Sed si verba textus altius speculemur nihil prorsus pro Aduersarijs colligitur, nam verba, quæ sunt hæc: *Per primam tonsuram, iuxta formam ecclesiæ datam à talibus clericalis ordo confertur*. Nihil aliud significant, nisi quod exprimunt, per primam scilicet tonsuram conferri ordinem clericalem, ergo ipsa conferens non est res collata, quia nihil seipsum confert, sed aliud à se, ergo etiamsi concederemus, ipsam conferre ordinem, non inde infertur, quod ipsa sit ordo; si aliud à se confert, & non seipsam. Dicas ergo quod Episcopus conferendo non ordinem, sed primam tonsuram, facit tonsuratum clericum, tranferendo eum ab ordine, hoc est, statu laicali ad ordinem, i. statum clericalem, qui non ordo, sed initium, & principium ad suscipiendos ordines, quorum ideo dicitur dispo-
33 sitio, neq; enim quicquam sapiens dixit formam dispositiuam esse de genere formæ, ad quam est dispositio, siquidem calor v. g. & siccitas in ligno sunt dispositiones ad formam ignis, & tamen nunquam illæ dicuntur esse de genere formæ, ad quam disponunt subiectum.

Secundo, quod prima tonsura sit ordo aperte supponunt Sixtus V. in sua Bulla 91. incip: *Sanctum & Sa-*

& Salutare; & Vrbanus VIII. in sua 33. incip. *Secretis æternæ*, contra male promotos pænas infligentes, nam eam appellant *Caracterem Clericalem*; ea autem, quæ imprimunt caracterem sunt baptismus, confirmatio, & ordo; prima tonsura non est baptismus, nec confirmatio, ergo erit ordo, ex quo confert caracterem. Confirmatur, quia tonsura vti ordo confert caracterem
34 ex multis Doctoribus, quos citat Barbosa ad dictum cap. Cum contingat, num. *6*.
35 Respondetur, primam tonsuram neq; esse caracterem sacramentalem, neq; illum imprimere in tonsurato, neq; Summos Pontifices allegatos, neq; alios vnquam dixisse, eam imprimere caracterem. *Primum* quod non sit caracter sacramentalis probatur euidenter ex definitione
36 ipsius tonsuræ, nam illa consistit in tunsione capillorum in quatuor locis, in fronte, occipitio, & ad vtrãq; aurem, deinde in medio capitis tres crines tondet Episcopus, ex Pontificali; in hac ergo sensibili actione transitoria consistit prima tonsura; ex quo patet, eam non esse caracterem alicuius sacramenti, neque proinde ordinem, qui imprimat caracterem, quia caracter sacramentalis non est actio, nec quid sensibile, nec
37 transiens, sed permanens in anima ex doctrina sanctorum Patrum, & Conciliorum, qui definiunt caracterem esse quandam qualitatem insensibilem in anima impressam ab ea indelebilẽ; sed prima tonsura talis non est, non qualitas,
cum

cum in tonſione conſiſtat de genere actionis; non inſenſibilis, cum ſenſibus appareat licet ſpiritualis in ordine ad clericatum eius effectum; non imprimitur in anima, ſed in tonſione capillorum, qui detrahuntur à capite ſignificantes abiectionem, & deſtructionem ſtatus laicalis à tonſurato, caracter vero imprimitur in anima, cui, nec corpori aliquid detrahit, vt facit prima tonſura detrahendo de capillis, demum caracter permanet indelebiliter, tonſio vero tranſit & non manet. Dum ergo Summi Pontifices dicunt primam tonſuram eſſe caracterem clericalem non intendunt eſſe talem caracterem, qualis
38 reperitur in ordinatis, baptizatis, & confirmatis, ſed alium eſſe ab eo penitus diuerſum, nempe aliquod ſenſibile diſtinguens clericum à laico ſicut in Apocalipſi legitur cap 13. 16. quod habebat imaginem beſtiæ, & caracterem in dextera manu; & de S. Franciſco dicitur, quod Chriſtus eum ſignauit caractere in manibus, latere, & pedibus, prima ergo tonſura appellatur à Pontificibus Romanis caracter non inſenſibilis, vt ille ſacramentorum, ſed ſenſibile ſignum diſtinguens clericum à laico.

39 Secundum, quod prima tonſura non imprimat caracterem probatur, quia caracter imprimitur ad eum finem, vt ordinatus Deo ſeruiat in officio, ad quod aſſumptus fuit per ordinationem, nam eſt caracter potentia actiua ad operandum in eccleſia; ſed per primam tonſuram clericus

nullam

nullam aquirit potentiam, nec officium ad operandum in ecclesia, vt notum est, sed solum se passiue habet per eam tonsuratus factus idoneus, & aptus ad munera, & officia ecclesiastica recipienda, non vero exercenda, dum per tonsionem ea actu non recipit, sed solum clericatum, à quo immediate, & formaliter recipit aptitudinem ad ecclesiastica munera.

40 Quod si dicat, clericatum esse hunc caracterem, quem prima tonsura imprimit, nam clericatus est quædam qualitas perpetuo manens indelebiliter in anima, sicut caracter sacramentorum, & ideo dicitur prima tonsura non reiterabilis, sicut nec ordo reiteratur, ergo ex hoc capite erit ordo. Antecedens probatur, quia

41 clericatus nullum habet contrarium, sicut nec caracter, per quod destrui possit, non mortem, quæ destruit solum ea, quæ sunt corporis, non quæ pertinent ad animam sicut clericatus, qui ideo dicitur in ea imprimi; non matrìmonium, quia coniugatus cum quacumq; non perdit clericatum, licet perdat eius priuilegia, etiamsi sit constitutus in ordinibus maioribus, in quo casu per clericatum adhuc remanentem perimitur attentatum matrimonium, licet non destruatur in ordinato in minoribus, cuius matrimonium valet, cum quo stare potest, & solum perdit priuilegia iuxta tit. de clericis coniugatis; nec aliud assignabile est, per quod sit destruibilis, ergo perpetuo manet, sicut caracter sacramentorum.

Con-

42 Confirmatur, quia ſi ſacerdos defunctus e. g. reſurgeret, ſine vlla præuia ordinatione, nec tonſura, poſſet celebrare, quia adhuc retinet caracterem ſacerdotij, & reliquorum ordinum, & in hoc omnes conueniunt, vt teſtatur de Lugo Cardinalis diſp. 6. de ſacram. num. 69. vnde nec eſt iterum baptizandus, nec ordinandus, nec confirmandus, conſequenter nec tonſurandus, cum in eo adhuc vigeat clericatus, quod non poteſt negari, aliter ſacerdos reſuſcitatus eſſet tantum laicus, & ſic laicus diceretur celebrare, quod eſt abſurdum.

43 Reſpondeo, clericatum habere prædicta omnia, non tamen inde inferri, primam tonſuram, cuius eſt effectus, eſſe ordinem, & talem eius caracterem eſſe proprie ſacramentalem, tum quia ex caractere non magis infertur vna cauſa, quam alia, cum ſit communis effectus, qui à pluribus diuerſis cauſis procedere poteſt, vnde, cum ex eo non poſſit deueniri in cognitionem propriæ cauſæ ex ſua communitate, inferri non poteſt, primam tonſuram eſſe ordinem ex impreſſione clericatus ſub ratione caracteris. *Tum quia* caracter in ordine eſt operatiuus, vt dictum fuit, in prima tonſura nihil operatur clericatus, quia nullum ſibi aſſignatum officium habet, ſed ſolum clericum ſegregat à ſtatu laicali, & facit aptum ad recipiendum ordines, & alia eccleſiaſtica, non ergo eſt proprie caracter potens ad operandum ſicut in ordine. *Tum quia*

licet aliqualem cum caractere habeat ſimilitu-
45 diuem, & anologiam, vt inſinuat de Lugo num. 22. Non tamen eſt caracter, quia ſimile, & idem valde differunt; etiam conſecratio eccleſiæ, calicis, &c. aſſimilatur caracteri ſacramentorum, quia imprimitur præfatis materijs non ad tempus, ſed perpetuo, & indelebiliter, ita quod reiterari non poteſt, vt natura negotij de
46 ſe hoc docet, fruſtra enim conſecratur, quod iam conſecratum eſt, habet enim pro obiecto conſecrabili, quod conſecratione caret, non rem conſecratam, & pro hac re facit illud: *Quod meum eſt, amplius meum fieri non poteſt* ex l. Si rem meam 31. ff. de verb. obligat Gloſ. 5. Quod meum, cap. Inter dilectos 6. de fide inſtr. Conſecratio igitur quæ iam eſt Calicis, amplius eius fieri non poteſt, aquiritur enim aliquid alicui carenti illo. Quod ſi Calix frangatur, cum non amplius ſit ipſe Calix, nec benedictio, ſeu conſecratio, quæ illi, vt accidens inhærebat; anima autem cum ſit immortalis, & indeſtruibilis, pereunte corpore, conſeruatur cum caractere clericali, ſicut conſeruatur cum ſuo baptizatus, confirmatus, & ordinatus, ideo non reiterantur hæc tria ſacramenta, dum in anima imprimunt caracterem indeſtruibilem, ex quo non deſtruitur anima, nec habet contrarium deſtructiuum, ſicut habet gratia, quæ per peccatum ſibi contrarium deſtruitur.
48 Tertium, quod illi Pontifices non dixerint pri-
mam

mam tonsuram imprimere caracterem, satis aperte colligitur ex textu illarum Bullarum his verbis: *Ad suscipiendum caracterem clericalem clericali carattere non legitime insignitis, aut ordines minores, vel sacros. Ad ordines minores, vel clericalem caracterem.* In quibus non dicitur primam tonsuram imprimere caracterem, sed ipsam esse ipsummet caracterem, & quidem clericalem, non sacramentalem. Male ergo Canonistæ ex illis deducunt primam tonsuram imprimere caracterem, si ipsa est caracter, causa enim non est effectus.

49 Tertio pro probatione, quod prima tonsura sit ordo, referunt plures decisiones Rotæ Romanæ, quæ eam appellant ordinem, vnde ita sentiendum est, cum valde deferendum sit tot sapientissimis Patribus, qui rem deciderunt, decisiones autem Rotæ referuntur à plerisq; à Barbosa ad cap. 3. sess. 23. melius à Theodosio Rubeo in suis singular. V. Ordines sacri, vbi plures refert decisiones fauore Canonistarum, vbi, quod caracter clericalis per primam tonsuram impressus nec per bigamiam tolli potest.

50 ℞ cum Auditores Rotæ in causis decidendis procedant secundum allegata, & probata, mirum non est, si ex suppositione, quod prima tonsura est ordo, decidant causas sibi propositas, nihil tamen decidentes super quæstione, an prima tonsura sit ordo, necne? quia nunquam in terminis illis proponitur, cum illorum finis

prin-

principalis non sit definire quæstiones mere scholasticas, sed causas negotiorum.

51 Prima ergo tonsura ipsa caracter est non sacramentalis, & ideo non est ordo, sed clericalis, quia facit clericum ita constantem, vt nulla ratione à tonsurato auelli, & extrahi possit clericatus, à qocunq; Episcopo fuerit tonsuratus, etiam à non suo, collata enim tonsura, & per tonsuram clericatus omninò valida sunt, nec à quoquam tolli potest clericatus, quia non habet contrarium, nec per matrimonium etiam bigami, *Butrius in cap. Ioannes, de Cler. coniug. num. 17. Imola num.* 18. *apud Theodosium Rubeum cit. 5. ordines ecclesiastici, qui infra par. 5. fol.* 511. inquit, quod prima tonsura largo modo est ordo

52 sacer, & ad eam promotus à non suo Episcopo est inhabilis ad beneficia, nisi sui Episcopi accedat consensus expressus, vel tacitus, subdens *ex Probo ad cap* 1. *de tempor. ordin. in 6. ad Ioan. Monachum num.* 7. *Vers. His tamen non obstantibus*, primam tonsuram ab alieno Episcopo collatam tenere, nec reperiri canonem eam annullantem; subdentem, talem nihilominus esse incapacem beneficij, nisi tacite, vel expresse toleretur à suo Episcopo. Sequitur Gemin. cons. 133. contra Guidopapam decis. 449. confirmatur per Bullam Vrbani VIII. supra 48. quæ hos subijcit potestati laicæ.

53 Demum primam tonsuram non imprimere verum Caracterem docent *Cardin. de Lugo disp.* 6. *de sa-*

de ſacram. num. 7. *&* 22. *Gabriel. Carmel. q.* 3. *de ordine num.* 14. vbi quod non imprimit caracterem, niſi moralem, quia ſacramentorum eſt phyſicus, Auerſa q. 1. de ordine ſect. 5. fine. Ex hactenus deductis colligitur quid ſit prima tonſura, quæ ſic deſcribitur.

54 Prima tonſura eſt res ſenſibilis ſacramentalis, & ſpiritualis ab eccleſia inuenta, de laico tonſuratum ab Epiſcopo factum clericum cum priuilegio clericali, aptum, idoneum, & capacem ad recipiendos ordines, iuriſdictionem eccleſiaſticam, beneficium quodcunq; & penſionem titulo eccleſiaſtico conferendam. Singulæ particulæ ſunt explicandæ.

55 Dixi 1. quod eſt res ſenſibilis, hoc de ſe patet, conſiſtit enim in illa tonſione capillorum, quã actionem eſſe ſenſibilem nemo ſane mentis negare poteſt, dum apparet oculis intuentium Epiſcopum tondentem.

56 Dixi 2. quod eſt res ſacramentalis, & ſpiritualis, quia ordinatur ad ſpiritualia, nam confert clericatum tonſurato, quem etiam diſponit ad ordines, & alia, quæ in ſe habent rationem ſpiritualitatis, ergo neceſſe eſt, quod & ipſa ſit ſpiritualis, cui aſſimilentur ſui effectus. Vnde benedixit Scotus in 4. diſt. 24. quod prima ton-

57 ſura eſt ſignum rei ſacrę, ſed non practicum quia gratiam non confert.

Dixi 3. inuenta ab eccleſia, quia cum non numeretur inter ſacramenta, vt probatum fuit auctor

eſt

est ecclesia, non potestas laicalis, quæ nullam potestatem habet super ecclesiastica, quod etiã insinuat Magister sententiarum in 4. dist. 24. initio, ex Isidoro, vt notat etiam Viuianus lib. 6. de Iurepatron. cap 7. num. 33.

58 Dixi 4. quod ab Episcopo confertur, quod patet ex Tridentino *sess. 23. cap. 4. & 6. relatiue ad* 8 Expressius *Cap. fin. de tempor. ordin. in 6. Bonac. p. 4. de ordine num. 7.* Etiam ab Episcopo degradato collata valet, quia non amisit caracterem ratione Sacerdotij, ex eodem Bonac. num. 2. Vnde si Episcopus non dum est Sacerdos, inualide eam confert, cum careat ordine, & caractere requisitis ad collationem primæ tonsuræ, ex eodem num. 5.

59 Dixi 5. tonsuratum per tonsuram de Laico fieri clericum, is enim effectus nuncupatus clericatus est principalis, & immediatus à tonsura productus ministerio Episcopi; clericatus autem est quid spirituale tonsurati ita adhærens animę, vt nulla ratione ab ea remoueri possit, nec per degradationem non solum verbalem, quæ est depositio, sed etiam actualem, cum hæc auferat non clericatum, nec ordinis caracterem, sed tantum beneficium, officium, & priuilegium clericale scilicet fori, & Canonis, ex allegatis à Bonac. de degradat. num. 5. vbi sacerdos degra-
60 datus adhuc valide celebrat, quia in eo non fuit destructus caracter per degradationem, ergo nec clericatus, quia alias laicus diceretur celebrare,

Vide

Vide Scotum in 4. dist. 25. q. 1. verſ. Sed quomodo, vbi quod non tollitur caracter, ſed tantum priuilegium, ergo non clericatus, ibidem Faber. diſp. 2. num. 10. de cenſur. licet ne verbum quidem faciant de prima tonſura, tamen idem de ea dicendum eſt, & à fortiori, cum non ſit ordo, neç habeat actum exercitij, quo priuari poſſit.

61 Dixi 6. per tonſuram tonſuratum aquirere priuilegium clericale, priuilegium autem hoc eſt ſecundus effectus tonſuræ fluens quodammodo à clericatu, quia ad eum ſequitur inſeparabiliter, ex quo enim tonſuratus eximitur à laicali ſtatu non amplius eſt ſubiectus poteſtati laicæ, ac proinde dicitur aquiſiſſe priuilegium exemptionis ab ea, vt non poſſit iudicari neq; in perſona, neq; in rebus ſuis, & hoc dicitur priuilegium fori, quo gaudent etiam ſolum tonſurati, modo aut habeant beneficium eccleſiaſticum, vel deferant habitum cum tonſura inſeruientes alicui eccleſiæ, vel in ſeminario, aut ſchola exiſtentes de licentia Epiſcopi, etiam coniugati cum vnica; ex Tridentino ſeſſ. 23. cap. 6. bene, & breuiter explicat ex noſtris P. Gotonius lib. 3. de cleric. controu. 4. cap. 1. num. 34. & ſeq. Aliud priuilegium dictum Canonis, vt percutientes clericos etiam ſolum tonſuratos incurrant excómunicationem cap. Si quis 29. 17. q. 4. Papæ reſeruatam, aquirunt tonſurati.

62 Dixi 7. tonſuratum fieri capacem quatuor rerum eccleſiaſticarum, ordinis, iuriſdictionis, beneficij, & penſionis, reſpectu quarum proprie dicitur diſpoſitio ad ea recipienda. Itaq; homo per tonſuram aquirit clericatum cum duobus alijs effectibus ad clericatũ conſequentibus, qui ſunt priuilegiũ clericale fori quo ad perſonam, & rem, & canonis, vt illum percutiens incurrat excomunicationem, & capacitas ad illa quattuor. Certum autem eſt ex dictis ſub Dixi 5. tonſuratum perdere poſſe poſteriores duos effectus, vel ex ſua culpa per degradationem, vel ſine culpa, vt ſi cõtrahat matrimonium, abiectis inſignijs clericalibus, iuxta dicta in precedenti dictione, nonquam vero perdit clericatum, quia is animæ eſt infixus, ex probatis ſub num. 51.

63 Ad ordines ergo digne, & licite recipiendos pręmittenda eſt prima tonſura, ex quo dicitur præparatio, & diſpoſitio ad illos, ex Tridentino ſeſſ. 23. cap. 3. Si tamen omittatur, promotus valide recipit Hoſtiariatum, & alios ordines, de communi *Toletus lib. 1. cap. 71. Bonac. p. 5. de ordine num. 11. Caſtropal. p. 5. num. 8.* Sicut recipi poſſunt valide, non licite ordines per ſaltum, debito ordine non ſeruato, vt omnes docent *cum S. Bonauentura in 4. diſt. 24. art. 1. q. 3.* quia ordo recipiendi ordines gradatim eſt tantum congruitatis, non neceſſitatis.

64 Sed hinc oritur difficultas, qua ratione, in-

ton-

tonſuratus poſſit valide recipere v.g. Hoſtia-riatum, cum ad illum non ſit diſpoſitus, neq; enim forma in naturalibus poteſt introduci in ſubiectum, niſi prius diſpoſitum, ars autem imitatur naturam, ac proinde in hoc eccleſia non fuit imitata naturam, dum quem immediate de laico facit Hoſtiarium, cum debuiſſet prius recipiſſe clericatum, nullus enim promoueri poteſt ad quemcunq; ordinem, niſi prius ſit factus clericus per primam tonſurã.

65 ℞ Laicum nõ tonſuratum per receptionem Hoſtiariatus fieri clericum, clericatus enim valde relucet in ordinibus, qui producũt eundem effectum, quẽ gignit prima tonſura, quicquid enim præſtat illa, efficere poteſt quilibet ordo ante eam receptus, ſuperior enim gradus perfectiori modo continet virtutem operandi, quæ reperitur in inferiori. Ad rationem dubitandi reſpondeo, eccleſiam quantum ex parte ſua, imitari naturam, dum præſcribit, primam tonſuram eſſe ordinibus præmittendum; quod ſi poſtea quis hunc ordinem non ſeruat, ipſe eſt in culpa, & quoniam nullo iure talis præpoſtera ordinatio irritatur, ideo cẽſetur efficax & valida, cum in ſua ſubſtantia non deficiat.

66 Ad recipiendam, & exercẽdam iuriſdictionẽ in foro externo eccleſiaſticam ſufficit prima tantum tonſura, nam per clericatum fit capax ad illam, vt dixi. Ita docent omnes, dum quærunt, an initiatus tantum prima tonſura poſſit

 eligi

eligi in Vic. Gen. Episcopi? Expresse *cap. In noua 22. 16. q.7. Barb.lib.1.de iure eccl.cap.15. n.14. & Allegat. 54. n.4.* vbi infinitos Doctores recenset; certum enim est, laicos non posse vti iurisdictione ecclesiastica, cap 2 de iudic. quia hæc habet pro radice, & fundamento ad minus primam tonsuram, & clericatum.
68 Vt quis sit beneficiorum ecclesiasticorum, tã simplicium, quam curatorum, & iuspatronatorũ capax, debet esse initiatus prima tonsura quæ laicum incapacem per clericatum reddit capacem. Ita omnes *ex cap.2. de instit cap. Ex literis 6.de trãsact.Tridẽt.sess.23.cap.6.Barb.li. 3.de iure eccl.cap.13.n.159.Ricc. p.1.resol.151.*
69 Tandem idem dicendum est de pensionibus ecclesiasticis, quod quis earum non est capax, nisi ad minus sit tonsuratus, in eo enim producit hunc effectum capacitatis pensionum, vt dixi supra, & docent omnes *cum Pio V.ex eius Bulla 135. incip. Ex proximo,* vbi obligantur
70 pensionarij ad recitandum officium B.M.paruum; *Nauar cons.63.de simon.n.6.alijs citatis Castropal.disp.1. de benef. p.11. n.1. §. Cęterũ, Rota par.6. decis.38. n.10.* Et ad eam obtinendam sufficit septennium, *ex Gratian. discept. 397. n.18.lezana V. Ætas n.9. Tondutus lib.1. quæst & resol. benefic. par.2.cap.1. § 4. n.7.*
71 Colligitur hinc, primam tonsuram esse magis necessariam, quantum ad valorem, ad hæc tria iurisdictionem scilicet, bẽneficiũ, & pensioné,

quę fine illa inualide recipiuntur ex dictis, quã ad ordines, quos intonsuratus valide recipit; vnde prima tonsura est magis dispositio in ordine ad illa tria; quam ad ordines, respectu quorũ est accidẽtaria, essentialis vero respectu illorum trium; ac proinde solum idoneitatem dispositiuam dicit respectu ordinum, & prætera respectu illorum trium etiam validitatem influit in illis. Itaq; prima tonsura ordinatur essentialiter ad illa tria, sicut baptismus ad reliqua sacramenta; accidentaliter vero ad ordines, sicut confirmatio ad recipiendos ordines, qui valide sine illa conferuntur.

Duo dubia proponuntur, vnum est, an recipiens primam tonsuram ad effectum consequendi beneficium, pensionem, vel iurisdictionem cum intentione vlterius non procedendi, peccet? Alterum est, an sub nomine vocabuli *Ordinis* veniat etiam prima tonsura?

72 Ad 1. responsio est negatiua, quia nullo iure tonsuratus cogitur vlterius crescere, immo initiatus minoribus non peccat mortaliter sisten do in illis. *Sanch lib 7. disp.31.n.16. multis cit. Diana par.1. tract.16. resol.20 & par.10 tract. 16. resol.61.* apud nost. P Coron. publicum in Vniuers. Patau. Metaphys. *lib.3. controu.1. cap. 5. n.111.* Et licet nõ loquantur de casu nostro, vt in terminis *Vasq. de benef. cap.3* §.1 1 1. *dub. 1.* tamen à fortiori patet, honestiorem esse finẽ recipiendi primam tonsuram in ordine ad illa

tria,quia ſpecificatur ab illo eccleſiaſt. off.ſer-
uiendi Deo in regimine fideliū per iuriſdict.&
recit. diu. off. quā fruendi priuilegijs fori, qui
finis purum,aut nihil honeſtatis habet,niſi cō-
iungatur cum intentione ſeruien. Deo, quod
eſt principale intentum, quod debent habere
accedentes ad cleric. Intellige niſi beneficium
ſit ſacerdotale perſonale, quia tūc peccat, niſi
ordinetur,cum tale benef. detur propter offic.
73 Ad 2. prima tōſura in materia odioſa non ve-
nit ſub nomine ordinis, ſed tantum in materia
fauorabili. Ita Caramuel vir ingenioſiſs.in fine
ſuæ Theol. fundam. Rom. impreſs. poſt XV.
concl fundatur in ea iuris vtriuſq;regula: *Odia
ſunt reſtringenda, & fauores ampliandi.* Quare
ſacri can. infligentes aliq. pęnam contra male
promotos ad ordines non comprehēdunt ton-
ſuratos tantum, niſi de prima etiam tonſ. fiat
mentio, quia prima tonſ.nōn eſt ordo ſecund.
Theol. & ſi eſt ſecund. canoniſtas talis eſt im-
74 proprie,& large, immo largiſſime,quia vix aſ-
ſimilatur ordini,ideo in re odioſa,quę attēditur
reſpectu ſubiecti nō venit ſub nom. ord. Hinc
eſt,quod Sixtus V.& Vrbanus VIII. de quibus
ſupra n.48. vt comprehēderent ſub ſuis Bullis
pœnalibus, & odioſis reſpectu ſubditorū male
promotos in terminis expreſſerunt primā ton-
ſuram,ordines minores,& maiores,ſi enim tac-
uiſſent nomen tonſuræ, certe pęnis non afficE-
rentur male tonſurati, quia in odioſis tonſura
non

non venit ſub nomine ordinum. Confirmatur id ex cap. Cum illorum 32. de ſent. excom. vbi ſuſpenſio lata contra cenſuratos recipientes
75 *eccleſiaſticos ordines*, nõ comprehendit cenſuratos recipientes primam tonſuram, *Nauar. conſil. 28. de ſent. excom. Suarez diſp. 31. de cenſ. ſect. 1. n. 58. Auila, & Fillius. apud Theſaur. Ieſuitam de pænis eccleſ. V. Ordo cap. 14. verſ. Ampliant etiam.* Vbi antecedenter refert Auilam *par. 7. diſp. 9. ſect. 1. dub. 6. Nauar. cit. conſ. 48. Rodriq. cap. 168. concl. 4. Sà V. Irregularitas ex ordinis abuſu n. 1.* Aſſerentes, pœnas inflictas contra male promotos ad ordines ſacros non cõprehendere initiatos minoribus. Hucuſq; dicta de prima tonſura faciunt ad probationem illius minoris: *ſed prima tonſura non eſt ordo*. Ex qua, & eius maiori puto efficaciter illatam eſſe hanc concluſionem, *ergo irregularitas non impedit promotionem primæ tonſuræ*; quod maxime verum eſt in caſu noſtro, in quo illa nõ ſpectatur vt diſpoſitio ad ordines, dum per tonſ. aliud non intendit conſequi niſi benef. patronale domus ſuæ, diſpoſitio enim, quam dicit prima tonſura non eſt illi connatu-
76 ralis reſpectu ordin. ſicut calor, & ſiccitas in ligno diſponendo ad formam ignis, ſed tantũ accidẽtalis, & ſuppoſititia ſi velit recipere etiã ordines, ergo nolens recipere ordines non poteſt ſpectari, nec conſiderari vt diſpoſitio, cũ vt dicit relationem non habeat terminum, nec

velit habere ordines terminos eius dispofit.
77 Quamuis hæc opinio, quod Episcopus possit fine vlla dispensatione conferre primam tonsuram irregulari ex vitio corporis in casu nostro, immo & simpliciter sit multũ probabilis, tamen comunissima sententia est, quod irregularis non possit initiari prima tonsura, vt videri potest *apud Bonac.q.1.de irregul. p.1.n.4 Diana par.11.tract.5. resol.1. Castropal.p.5. de irregul. bene Pasqualig.q.87.* Quam laudamus, quia fere ab omnibus amplectitur, sed potissimum, quia eam sequentes sunt tutissimi nihilominus opposita practic. adhuc in conscientia securi sunt, ex sua probabilitate inixa bonis fundam. & vt magis probabilis appareat respondendum est argum. quæ in contrarium adducuntur ab Aduersar. maxime à Pasqualigo.
78 Primum eius argumentum est hoc. Licet prima tonsura non sit proprie ordo, sed tantum dispositio ad ordin. quia tñ. constituit tonsuratum in statu clericali, & est caracter cleric. ex motu Six. V. adeo est ordo ex cap. Cũ cóting. de ętate, cum ergo irregul. sit inhabil. à sacr. can. ad ord. suscipiendos, nomine ord. debent venire ea oĩa. quæ apud sacr. can. ord. dicũtur.
℞. fuit supra sub. num.73 sub nomine ordinis in odiosis venire eos gradus, qui proprie ordines sunt; non autem improprie, & lato modo; certum autem est etiam secundum canonistas nomen tonf. impropr. & lato modo venire sub
nomen

nomine ordinis, vt de communi aduertit *Tintus de ordine q.5. art.17. à num. 28. Commentator Scoti in 4. in fine dist. 24. num. 139. Castropal. p.5. de irregular num.2.* Vocatur vero caracter clericalis, quia signum est sensibile denotans clericatum, quem producit in tonsurato, vt dixi supra sub num. 37. respondendo Bullis Sixti, & Vrbani, & sub num.32. ad cap. Cum contingat, vocari ordinem non simpliciter, sed clericalem, quia facit tonsuratum clericum, non ordinatum, quia illi nullum assignat officium exercendum in ecclesia. Cum ergo prima tonsura secundum Pasqualigum non sit proprie ordo, sed tantum improprie, & lato modo, pæna inflicta contra male ordinatos ex irregularitate non est extendenda ad tonsuratos, lex enim pænalis, & odiosa non extenditur vltra propriam verborum significationem, vt multis citatis ibidem docet idem Pasqualigus.

Qui tamen respondet ad hoc *primo* sacros Canones primam tonsuram nominare ordinem, & sic Rotam Romanam procedere in iudicando ex suppositione, quod est ordo. Sed supra probatum iam fuit non esse ordinem, nec sacros Canones nominasse eam vnquam ordi-
80 nem, sed illud vnicum cap. Cum contingat, eam appellasse ordinem, hoc est, signum, & gradum cum addito, clericalem, quia, de laico facit clericum. Adhuc ergo argumen-

tum eius non subsistit, sed verum est dicere, quod irregularitas non impedit susceptionem
81 primæ tonsuræ. Ideo respondet *secundo*, quod lex pænalis extenditur ex identitate rationis, multis citatis Doctoribus, subdens, quod non est proprie extensio, sed comprehensio, quando interuenit ratio identitatis; quæ est anima legis; sed ratio, quæ militat in irregularitate quo ad ordines, militat etiã quo ad primam tonsuram, nam honor, qui debetur ministerio diuino, & facit, quod aliquæ personæ debeant censeri inhabiles ad ordines, facit etiam, quod debeant inhabiles haberi ad primam tonsuram, cum adhuc per ipsam deputentur diuino ministerio. *Negatur* ista identitas rationis, nam tonsuratus ad nullum ministerium deputatur, cum nullam recipiat potestatem ad agendum, sed tantum ad patiendum, & recipiendum vel ordines, vel beneficium, vel iurisdictionem, aut pensionem, ex dictis.

Subiungit ex Sayro lib.6. de censur. cap.1. num.5 quod lex de irregularitate non est pænalis, quia ea non est pæna, nec est odiosa, cum sit in fauorem diuini cultus.

82 Contra est primo, quia lex de irregularitate est pænalis, vnde Scotus *in 4. dist* 25. *q.*1. vocat eam pænam, & cum eo Faber *disp.*3. *de ordine num.*4. *Caiet. V. irregularis*, contra Suarez. *disp.*40. *de censur. num.*2. sed non probat,

bat, & præcedenti num. 1. explicans irregularitatis nomē ex *in* quod vim habet priuationis, dixit illud esse irregulare, quod intra regulam non continetur, dic tu, quod est priuatio regulæ, ergo ex quo includit rationem priuationis, pæna est, quia priuatio est pæna, ac proinde etiam irregularitas, vt docet ipsemet Suar. *de legib. lib. 4. cap. 18 fine, & lib. 5. cap. 8. initio.* Est ergo pæna, quæ appellatur impeditiua alicuius boni, non corporis afflictiua. Sed non conteramus tempus in cortice vocum. Irregularitatis ergo lex pænalis est, & quidem odiosa, cum impediat à consecutione bonorum magni momenti. Nec adducta ratio, quod non sit odiosa, suffra-
83 gatur, quia odium desumitur relatiue ad subditos, dum illis comminatur aliquod malum, vel impediuntur à consecutione alicuius boni aliter nulli essent canones odiosi, sed omnes fauorabiles, cum omnes referantur ad salutem animarum, & cultum Dei. Lege dictum Suarez lib. 5. cap. 2. num. 6. vbi lex pænalis, & odiosa illa dicitur, quæ pænam, vel aliud simile grauamen infert.

Secundum argumentum eiusdem Pasqualigi est. Apud sacros Canones irregularitas explicatur tamquam inhabilitans ad ipsum statum clericalem, & ecclesiasticum ministerium, cap. Si quis de laicis, dist. 34. ibi: *In clericum nullatenus admittatur.* Item cap. Si laici, ead. ibi:

ibi: *Hic talis ad miniſterium eccleſiaſticum nullo modo adducatur*. Item cap. Si quis viduam, diſt. 50. ibi: *Non admittatur ad clericatum*. Ergo cum irregularitas ſit inhabilitas ad ſtatum clericalem, erit etiam inhabilitas ad primam tonſuram, quia per ipſam tonſuratus ponitur in ſtatu clericali.

Reſpondetur, illos textus, qui loquuntur de bigamis, intelligendos eſſe de ſacris ordinibus, vt obſeruat Gratian. ad 8. & 12. cap. citatæ diſt. 34. quod idem dicendum eſt ad cap. 8. diſt. 50. Et quod ita ſit, clare indicatur in illis verbis. *Ad miniſterium eccleſiaſticum nullo modo adducatur*, & ille textus ſic concluditur. *A miniſterio alienus ſit*. Certum autem eſt,
84 tonſuratum nullum miniſterium in eccleſia habere, quia prima tonſura cum mere receptiua ſit nullum munus, nec miniſterium tribuit initiato; vnde ibi nomine clericatus, ſeu
85 clerici venit ſolum ordinatus ex illis ſeptem, à quibus excluditur bigamus. Et quod bigamia excludat præciſe ab ordinibus ſacris, nulla facta mentione primæ tonſuræ clare dicitur in eadem diſt. 34. cap. Curandum 9. cap. Præcipimus 10. cap. Si quis 15. Quod adhuc clarius habetur in toto titulo de bigamis non ordinandis ordinibus ſacris, vnde quod bigami non debeant admitti ad clericatum, vel in clericos iuxta textus adductos à doctiſſimo Paſqualigo intelligendum eſt hoc de ordina-

tis, non tonsuratis.

86 Tertium eiusdem argumentum. Praxis, & communis sententia legem interpretatur, ex allegatis ab eodem Pasqualigo; sed communis sensus tenet, quod irregularitas inducat inhabilitatem etiam ad primam tonsuram, quia nullus vnquam oppositum dixit, ergo non est dicendum, quod irregularis possit suscipere primam tonsuram, quia lex obligat secundum interpretationem, quam habet à communi sensu.

Respondetur, In hoc argumento duo spectari possunt, *primo*, quod supponit primam tonsuram esse verum ordinem, quod falsum est, vt non semel probatum est, quo posito ruit argumentum, quia irregularitas cum de odioso habeat inabilitans ad ordines non est extendenda ad primam tonsuram, vt probatum fuit. *Secundo* si spectemus hanc controuersiam, an irregularitas impediat susceptionem primæ tonsuræ? ea non est antiqua, sed recens nostris temporibus exorta, cum dicatur inuecta à Batiola Augustiniano, vt dixi sub num.4. ergo. cum pro moderna habeatur, locum habere non potest argumentum de praxi & interpretatione legis de prima tonsura,
87 cum nulla lex de ea existat, quod recipi possit, vel non possit ab irregulari; & cum hæc controuersia pendeat ab ea quæstione, an sit ordo prima tonsura, videtur sublata contro-

uersia, quia prima tonsura nullibi in iure dicitur ordo, nisi in illo capite *Cum contingat*, iam pluries explicato, quod sit ordo cum addito scilicet clericalis, non sacramentalis, & quandocunq; in iure fit mentio de prima tonsura, ea exprimitur distincta à quouis ordine,
88 vt legi potest in cap. fin. de temp. ordin. in Bullis Sixti, & Vrbani, de quibus supra num. 48. In Tridentino sess. 23. cap. 2. & de Reformat. cap. 4. 6. 10.

89 Quartum argumentum. Quando prohibetur aliquid, prohibentur etiam ea omnia, perquæ tamquam per media ex natura sua ad ipsum ordinata, peruenitur ad illud. Vnde cum prima tonsura sit ianua, & via ad ordines ex sua institutione, eo ipso, quod quis inhabilitatur ad ordines, inhabilitatur etiam ad primam tonsuram.

90 Respondetur, illud vulgatum axioma habere locum in ijs, in quibus militat eadem ratio, *ex allegatis à Nauar. cons. 4. de raptor. num. 2. Mascard. concl.* 102. *num.* 3. Constat autem ex supradictis, præsertim num. 81. diuersam esse rationem, ideo enim irregularis
91 repellitur à susceptione ordinum, quia turpe, & indignum est, quod irregularis se exerceat in diuinis ministerijs, quæ ratio cum non possit militare in tonsurato, qui ad nullum diuinum ministerium deputatur, ideo ex hac rationis diuersitate irregularis non potest pro-

mo-

moueri ad ordines; vtique ad tonsuram, licet per eam perueniatur ad ordines, quia nullum habet tonsuratus exercere ministerium in ecclesia Dei. Praeterea, illud axioma locum habet, vbi antecedens est de substantia consequentis, vt patet de tractatu in alienationibus, hac enim interdicta, prohibetur tractatus, de sponsalibus precedentibus matrimonium, de nouitiatu respectu professionis, ex prohibitione consequentis sequitur prohibitio antecedentis, quia vnum est de valore alterius; prima autem tonsura non est de valore ordinum, vt patet ex num. 63. neq; enim producit Hostiariatum, qui sine illa collatus tenet. Prima ergo tonsura licet sit ianua, & via ad ordines, sine illa tamen perueniri potest ad ordines, ergo cum non habeat necessariam connexionem ad valorem illorum non comprehenditur sub illo axiomate.

92 Quintum argumentum ex Marchino apud Dianam par. 11. Resolut. 1. tract. 5. vers. Sed ego. Nullum in tota natura datur subiectum naturale, quod sit capax propriae dispositionis ad aliquam formam, quin etiam talis formae non sit capax; sed prima tonsura est dispositio ad ordines, ergo si irregularitas impedit à susceptione ordinum, etiam susceptionem primae tonsurae prohibet.

Respondetur hoc argumentum nihil bene concludere, quia concludit de facto, quod non se-

seminauit, nempe de irregularitate, de qua ne verbum quidem in præmissis. Quare sicut subiectum naturale e.g. lignum recipit dispositiones caloris, & siccitatis, & tandem formam ignis, ad quam per eas fuit dispositum; ita homo subiectum recipit tonsuram dispositionem, & postea formam Hostiariatus, ad quam per clericatum tonsuræ fuit dispositus. Certe argumẽtum nihil aliud probare potest, irregularitas enim non habet rationem dispositionis, cum sit impedimentum, & indispositio. Quod si velis dicere, quod sicut frigiditas, & humiditas impediunt subiectum, ne recipiat ignis formam, ita irregularitas impedit laicum ne recipiat Hostiariatum, bene currit discursus, sed hoc non intenditur in argumento, nisi quod sicut irregularitas impedit susceptionem ordinis, ita etiam receptionem primæ tonsuræ, sed id potius supponitur ex argumento, quam probetur. 38

Supradicta hucusq; in fauorem eius, qui Claudus, aut gibbosus, &c. quærit primam tonsurã, vt sit capax beneficij patronalis de domo sua, non videntur suffragari, quia concesso etiam, quod irregularis possit initiari, vt probatum fuit, non ideo fit habilis ad beneficium, quia respectu illius adhuc remanet irregularis, quia sacris Canonibus irregularis arcetur

39 à beneficijs suscipiendis, *cap. Dudum 22. de elect. cap. Cum bonæ 8. de ætate, cap. 2. de cler.*

pugnan-

pugnante in duello, cap. Postulasti 7. de cler. excom. min. cap. 2. de cler. non ordin min. Riccius par. 1. resol. 178. Sayr. lib. 6. cap. 2. num. 22. Ratio est, quia beneficium datur propter officium exercendum; sed irregularis non potest exercere aliquod ordinis officium, ergo etiamsi sit tonsuratus est incapax beneficij. Ita communiter Doctores *apud Bonac. de irregul. q. 1. p. 4. num. 6 Castropal. disp. 5. de censur. p 6. num. 5, & de benefic. disp. 1. p. 11. §. 3. num. 8. Diana resol. 37. de irregul. & par. 11. tract. 5. vers. Verum.* Sed his non obstantibus.

94 Dicendum est tonsuratum licet irregularem esse capacem beneficij patronalis non sacerdotalis, quale est illud, de quo loquimur, cuius beneficiarius tenetur solum personaliter ad recitandum Horas Canonicas, & ad certum missarum numerum, quibus per tertium satisfacere potest.

95 Probatur eneruando oppositam opinionem, quod beneficium inualide conferatur irregulari, quia nullibi in iure legitur huiusmodi irritatio. Ita pleriq; cum *Suarez disp. 40 sect. 1. num. 30.* respondens testibus, per quos Aduersarij probant nullitatem, dicit tamen receptionem esse illicitam, Castropal. p. 5. de irregul. num. 7. Deinde, cum iste irregularis

95 non intendat ascendere ad ordines, cum non obligetur à Patrono, non potest dici formaliter

liter talis, in quantum irregularitas impedit receptionem ordinum, & receptorum executionem, ex quo non vult ordinari, consequenter irregularitas tunc materialiter spectatur pro illo naturali defectu; & sic non est spectanda in ordine ad recitationem officij, ad quod solum obligatur ex vi beneficij, cum ipsa recitatio non sit obiectum, quod per irregularitatem impediatur; & ita colligo ex Sayro lib. 6. cap. 2. num. 23. vbi irregularitas non ponit impedimentum, quãdo non requiritur ordinis exercitium; *Bonac. p. 4. de irregul. num. 3. vbi cum Nauar. cap. 27. num. 252. Auila, Valentia, & Garzia* idem dicit; nimirum irregularem esse capacem beneficij, quod non habet adnexam obligationem repugnantem tali irregularitati, vt est præsens in casu nostro recitatio officij, quæ nullo modo repugnat irregularitati, neq; proinde speciali irregularitati; quod colligitur ex cap. Studeat 39. dist. 50. vbi irregulari ex homicidio non voluntario omnino prouidetur de beneficio, vt viuere possit, intellige, quod non habet obligationem exercendi aliquem ordinis actú. Nec dissentit Suarez ea disp. 40. sect. 2. num. 31 vbi mentionem facit de sola obligatione recitandi Horas Canonicas, & num. 39. vbi dicit, nouitium irregularem non peccare profitendo, quia non ordinatur per se ad ministeria
56 clericorum, sed tantum ad perfectionem

acqui-

acquirendam per regularem obseruantiam; ergo irregularis licite recipit beneficium, quia per hoc non ordinatur ad aliquod ministerium clericorum, sed tantum ad recitandum diuinum officium; in quo sensu sequitur etiam lezana V. irregularitas num. 5, citando pro se Cornexum, & Suarez num. 38. sequitur Cotonius lib. 3. de Clericis controu. 2. cap. 1. num. 11. & citat Gesualdum de irregul. cap. 3 num. 14. & 5. qui tamen id negauerat num. 12 de pensione, sed minus consequenter, dum admisit irregularem esse capacem benefici j non obligantis ad exercitium ordinum, vel eorum susceptionem, negando id respectu pensionis, cum tamen par, & eadem sit obligatio recitandi diuinum officium magnum, seu paruum. Quare concludendum est in sententia horum, claudum, gibbosum, mo-
97 noculum, & irregularem quemcunq; esse capacem beneficij obligantis solum ad Horas Canonicas. In tantum enim formaliter est irregularis, in quantum beneficium habet adnexam receptionem ordinum cum illorum executione, quod præstari non potest per irregularem.

98 Et ex his respondetur Aduersarijs, irregularem non esse incapacem beneficij, nec eius collationem esse irritam, licet prohibeatur per aliquot ex dictis textibus, quibus respondet adæquate Suarez disp. 40. num. 30 & sequent.

quent. Noster Cotonius cit. num. 14. conciliat præfatas opiniones, dicendo, quod irregularis non est ita incapax, vt non possit valide recipere, si collator vellit, sed irrita censetur collatio, si illi vitium notum non fuerit,
99 quia huiusmodi ignoratio facit inuoluntariū, vt pote circunstantiæ, quæ fecisset collationem illicitam. Cuius dicta referenda magis sunt ad beneficia sacerdotalia quam ad non talia, vt in casu nostro, quorum collatio est omnino licita.

100 Ad illud vulgatum: *Beneficium datur propter officium* ex cap. fin. de rescript. in 6. dico, proprie intelligendum esse de officio Horarum Canonicarum, ex allegatis à Barb. super dictum cap. num. 2. Immo etiam de officio ordinum, vt docet *Suarez. disp. 26. de censur. sect. 3. num. 3. ex eo Megal. de censur. lib. 5. cap. 1. num. 13.* In casu autem nostro beneficium respicit officium Horarum Canonicarum tantum, non exercitium ordinum, nec illorum susceptionem.

Et ita concludo, saluo semper meliori iudicio, &c.

In qua parte Capitis vngendus sit Sacro Chrismate Baptizatus?

101 SAnctus Siluester, vt legitur in eius VI. lectione 31. Decembris, docet, in qua parte iam baptizatus sit vngendus Sacro chrismate his verbis: *Vt Presbiter Chrismate baptizati summum liniret verticem.* Quod decretum explicat Paulus V. in suo Rituali, de Sacr. Bapt. his verbis: *Deinde intingit pollicem in sacro chrismate, & vngit infantem in summitate capitis in modum Crucis.* Summus ergo vertex est summitas capitis, hoc est pars superior capitis, vbi est corona cuiuslibet ecclesiastici tam clerici, quam religiosi, in quibus clericalis tonsura apparet supra cuiuslibet caput in parte superiori repræsentans coronam spineã Christi Domini, in cuius capite fixa fuit supra pilos inferiores capitis, vt cunctis oculorum patet; quod egregie venerabilis Beda *Ordinis S. Benedicti*, quem alias calamus meus errando fecit Canonicum Regularem, cum Alcuino, quẽ Maraccius in Bibliotheca Mariana vocat eiusdem ordinis, & discipulum illius, *demonstrat lib. 5. Histor. Anglic. cap. 22. apud Layman. lib. 5. de sacr. ordin. tract. 9. cap. 12.* his

102 his verbis: *Non ob idem tantum in coronam attondemur, quia Petrus Apostolus ita attonsus fuit; sed quia in memoriam Dominicæ passionis ita attonsus est, idcirco & nos qui per eandem passionem salvari desideramus, ipsius passionis signum cum illo in vertice, summa videlicet corporis nostri parte gestamus.* Certum ergo est, quod baptizatus vngendus est in summo vertice, hoc est, in summitate capitis, ex prædictis.

Sed quoniam non omnes verbum hoc capiunt, ideo clarius explicandum est, quæ pars capitis dicatur vertex, dicatur summitas capitis.

103 Nomine verticis, & summitatis capitis secundum omnes latinos, & Sanctos Patres, quibus standum est, venit pars superior nostri capitis, nempe ea pars, quæ pillis ornatur præsertim intra sinciput ab extremo frontis ascendendo, & occiput pariter ascendendo ad medium supremum ipsius capitis, in quo formatur corona clericalis religiosorum, ita quod summitas capitis est ille circulus tonsus supra pillos longiores ad eam partem superiorem; patet enim caput pillosum esse rotundum, ac proinde partem superiorem intra illam coronam, vti altiorem dici summitatem, & verticem capitis. Itaq; baptizatus vngendus est intra illam partem superiorem, vbi contingit fieri

coro-

corona, quæ solet signari in religiosis, ista enim vnctio per merita passionis Christi, quæ relucet in corona eius spinea, significat vnionem baptizati cum eodem Domino nostro, vt docet Catechismus de sacr.bapt. sect. 72. corona autem spinea Domini respiciebat non frontem, sed partem supra capillos inferiores capitis, quod circuibat.

104 Quod ergo à Parocho ea superior pars, & non frons sit vngenda docent tum Sancti Patres, tum Pontifices Romani relati apud Gratian.cap.Postquam 88.de consecr. dist.4. *Statim signatur in cerebro à presbitero Sacrô Chrismate* Cerebrum autem est supra frontem. Item cap. *Accepisti misterium, vnguentum supra Caput*. 90. dist.4. eod. Supra caput, ergo non in fronte, quæ est infra caput. Item cap. Presbiteris 119. dist.4 eod. dicitur: *Presbiteris chrismate baptizatos vngere licet, sed quod ab Episcopis fuerit consecratum, non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis debetur Episcopis.* Si non potest signare frontem, debet aliam partem vngere, ac proinde partem magis superiorem. Vnde in cap. Presbiteri 120. ead. eis prohibetur his verbis: *Presbiteri baptizatos infantes signare sacro in frontibus non præsumant*. Clarius

105 cap. Nouissime 5. dist. 5. de consecr. dicitur: *Signatur enim baptizatus cum chrismate in capitis summitate, per Pontificem vero in fronte.*

fronte. Quare hoc? Rationem reddit Glos. V: Non signet, cap. Omni 124. dist. 4. de consecr. quia signare in fronte denotat collationem sacramenti confirmationis, quod solis Episcopis competit, signare vero in vertice capitis etiam presbiteris, quia sicut
106 sacramentum baptismi est maius sacramento confirmationis, ita vnctio in baptizato debet fieri in parte excellentiori capitis, vbi residet cerebrum.
107 Prædicta confirmantur ab Innocentio III. Cap. Vn. de sacra vnct. §. Quia vero his verbis: *Omnes Christiani* scilicet vnguntur, *bis ante baptismum*, *scilicet*, *Oleo benedicto primum in pectore, deinde inter scapulas*; *& bis post baptismum*, *scilicet in chrismate sancto*, *primum in vertice*; *deinde in fronte*. Deinde explicat has sacras functiones, & ne quis possit dicere, quartam vnctionem quæ fit in fronte spectare cum reliquis ad Parochum baptizantem in seq. §. ait: *Per frontis chrismationem manus impositio designatur, quæ alio nomine dicitur confirmatio, quia per eam Spiritus Sanctus ad augmentum datur, & robur; vnde cum cæteras vnctiones simplex Sacerdos, vel presbiter valeat exhibere, hanc non nisi Summus Sacerdos; idest Episcopus debet conferre.*
108 Ioannes Baptista Rubeus de diuinis officijs lib. 1. cap. 9. prope finem reddit bonam ratio-
nem;

nem, cur baptizati vngantur oleo chrismatis *in vertice capitis supra cerebrum, inquit, vbi est sedes sapientiæ, vnguntur ad robur, & augmentum gratiæ.* Nullo ergo modo sunt vngendi à Parocho in fronte, quia ibi non est cerebrum, nec sedes sapientiæ; sed in summitate capitis, vbi situatur corona clericalis. Bizozerus, qui fuit Magister Bonacinæ de sacr. Bapt. cap. 8. q. 6. dicit: *Vngitur puer in vertice capitis ad significandum gratiam, quæ desuper, idest, à Deo illi data est.* Quod enim desuper venit non prius frontem, sed summitatem capitis tangit. S. Ambrosius lib. 3. de sacram. cap. hoc clarius dicit his verbis: *Occipis misterium. hoc est, unguentum supra caput. Quare supra caput? Quia sensus sapientis in capite eius.* Refert Suar. tom. 3. in 3. par. Diui Thomæ ad q. 71. in comment. art. 31.

109 Hinc colligitur, quosdam parochos male, & perperam agere, dum baptizatum vngunt in fronte etiam superiori, quasi velint imitari Episcopos conferentes sacramentum confirmationis, cuius collatio horum tantum proprium est. Signet ergo sacerdos in vertice capitis vbi est cerebrum sapientiæ, & non in fronte.

110 Audio Parochos in duobus se excusare. *Primo*, quia ita videtur dicere Toletus lib. 1 cap. 23. in Summa num. 4. his verbis: *Prima*

ma est signatio sincipitis chrismate. Sinciput autem est pars anterior capitis aures, temporaque complectens, ac proinde frontem mediantem inter ea. *Secundo* hoc iam vsus obtinuit, vt baptizati vngantur in parte superiori frontis ad differentiam Episcopi linientis in media fronte; consuetudo autem vti altera lex omnino seruanda est, licet deroget legi.

111 Respondetur, Toletum nihil aliud voluisse significare per sinciput quam summitatem capitis, nam sinciput vti pars anterior capitis tendit à radice pilorum supra frontem versus. Occiput partem posteriorem, quæ ambo se ad inuicem relatiue habent, & coniunguntur accurrentia ad centrum coronæ clericalis religiosorum. Itaq; sinciput non est frons, nec pars superior frontis, nam frons à Calepino, & Anatomis describitur, quod ambiatur à dextris, & sinistris temporibus à superiori capillorum radice, ab inferiori parte supercilijs terminata; sinciput ergo, cum sit pars complectens aures, & tempora, dicitur esse extra frontem, non ergo Parochi intelligunt Toletum, dum vngunt baptizatum in parte superiori frontis, dum illum signare debent in parte verticis capitis intra circulum coronæ clericalis, quo tendit sinciput. Et quod ita locutus fuerit Toletus colligitur ex eius sequenti cap. 24. num. 3. vbi

dicitur

dicitur, quod confirmandus vngitur in fronte ab Episcopo, & non dixit, vngitur in sincipite, quod expressit de baptizato, per has locutiones diuersas volens insinuare, quod aliud est frons, aliud vero sinciput supra frontem tendens relatiue ad occiput; cum quo coniungitur, vt supra dixi.

112 Ad consuetudinem assertam dico, hunc vsum vngendi in fronte baptizatum non mereri nomen consuetudinis legem abrogantis de liniendo in vertice capitis baptizatum, quia legitima consuetudo legem abrogans inducitur per actus contrarios voluntarios, cum intentione abrogandi legem, vt docent omnes cum Suarez *de legibus lib. 7. cap.* 12. *&* 18. *Bonac. disp.* 1. *de legib q.* 1. *p. vlt.* §. 3. *num* 12. *&* 17. Sed Parochi signando baptizatum in fronte putant se legem de summo vertice liniendo seruare, credentes sumitatem capitis, & summum verticem esse superiorem partem frontis, quæ adhæret primis pillis capitis, quod tamen esse falsum luce meridiana clarius apparet, vt supra probatum fuit. Debent ergo Parochi suum emẽdare errorem, & obseruare legem prescriptam de signando sumitatem capitis, cuius Sanctus Siluester non fuit legislator, sed reme-

113 morator, quia is modus vngendi baptizatos erat in vsu tempore Apostolorum, vt obseruat S Dionigius Areopagita de cælesti

hierar.

hierar. cap. 1. & 3. in Margine Catechiſmi, de Baptiſmo ſect. 72. Sequantur ergo eos Parochos, qui vngunt ſacro chriſmate baptizatos ſummitate capitis, ad formam Ritualis ab omnibus inuiolate obſeruandi, vt dicitur in fine Bullæ in eius capite inſertæ.

Quod ſi quis vlterius dicat, oportet infantulos vngere in ſuperiori parte frontis, quia vnctio eorum in ſummitate capitis eſt valde periculoſa in illa tenera ætate; & in hoc quoq; differt Parochus ab Epiſcopo, qui confert ſacramentum confirmationis in medio frontis.

114 Reſpondetur, nullum eſſe periculum vngegere infantulum baptizatum in ſummitate capitis, ſicut nec illum abluere aqua baptiſmali, aliter eccleſia fuiſſet defectuoſa, & imprudens ordinando, talem vnctionem eſſe faciendam in ſummitate capitis, quod dicere valde abſurdum eſt. Seruandus ergo eſt iſte ritus vngendi in vertice capitis ad
115 euitandam læſionem, & tranſgreſſionem huius ſacri ritus, qui & ſi non ſit de ſubſtantialibus baptiſmi, ſed de accidentalibus, cum ſuperueniat iam baptizato, nihilominus in ſeipſo ſit conſiderabilis, & myſterium, iuxta ſuperius dicta, præſeferat ſerio obſeruandus eſt iuxta perſcriptum Pauli V.

FORMVLARIVM PROCESSVVM

In Cauſis Criminalibus Regularium.

1 PRoceſſus acceptus pro ſerie, & coordinatione omnium actuum ab eius exordio vſq; ad ſententiam incluſiue diuidi poteſt in tres partes, nempe in offenſiuũ, Defenſiuum, & Sententiatiuum, iuxta quam diuiſionem hoc opuſculum ſecabimus in tres Sectiones.

SECTIO PRIMA

De forma Proceſſus Offenſiui.

2 IN Proceſſu offenſiuo ſic dicto ex parte rei, ſeu informatiuo ex parte iudicis, qui informatur ex depoſitione teſtium, ſex actus ſpectantur, quorum *primus eſt* exordium, in quo exprimitur nomen Chriſti, à quo omnis noſtra actio incipit, & regulanda eſt, tempus pariter, & locus in eo exprimendus eſt. *In ſecundo actu* exprimitur nomen iudicis cum omnibus ſuis qualitatibus conferentibus ad iudicium, intendentis facere iuſti-
5 tiam. *In tertio* exprimitur nominatio, & electio Notarij, qui & Actuarius dicitur, cui

quent. Noster Cotonius cit. num. 14. conciliat præfatas opiniones, dicendo, quod irregularis non est ita incapax, vt non possit valide recipere, si collator vellit, sed irrita cen-
99 fetur collatio, si illi vitium notum non fuerit, quia huiusmodi ignoratio facit inuoluntariū, vt pote circunstantiæ, quæ fecisset collationem illicitam. Cuius dicta referenda magis sunt ad beneficia sacerdotalia quam ad non talia, vt in casu nostro, quorum collatio est omnino licita.
100 Ad illud vulgatum: *Beneficium datur propter officium* ex cap. fin. de rescript. in 6. dico, proprie intelligendum esse de officio Horarum Canonicarum, ex allegatis à Barb. super dictum cap. num. 2. Immo etiam de officio ordinum, vt docet *Suarez. disp. 26. de censur. sect. 3. num. 3. ex eo Megal. de censur. lib. 5. cap. 1. num. 13.* In casu autem nostro beneficium respicit officium Horarum Canonicarum tantum, non exercitium ordinum, nec illorum susceptionem.

Et ita concludo, saluo semper meliori iudicio, &c.

In qua parte Capitis vngendus sit Sacro Chrismate Baptizatus?

101 SAnctus Siluester, vt legitur in eius VI. lectione 31. Decembris, docet, in qua parte iam baptizatus sit vngendus Sacro chrismate his verbis: *Vt Presbiter Chrisma-te baptizati summum liniret verticem*. Quod decretum explicat Paulus V. in suo Rituali, de Sacr. Bapt. his verbis: *Deinde intingit pollicem in sacro chrismate, & vngit infantem in summitate capitis in modum Crucis*. Summus ergo vertex est summitas capitis, hoc est pars superior capitis, vbi est corona cuiuslibet ecclesiastici tam clerici, quam religiosi, in quibus clericalis tonsura apparet supra cuiuslibet caput in parte superiori repræsentans coronam spineã Christi Domini, in cuius capite fixa fuit supra pilos inferiores capitis, vt cunctis oculorum patet; quod egregie venerabilis Beda *Ordinis S. Benedicti*, quem alias calamus meus errando fecit Canonicum Regularem, cum Alcuino, quẽ Maraccius in Bibliotheca Mariana vocat eiusdem ordinis, & discipulum illius, *demonstrat lib. 5. Histor. Anglic. cap. 22. apud Layman. lib. 5. de sacr. ordin. tract. 9. cap. 12.*

his

102 his verbis: *Non ob idem tantum in coronam attondemur, quia Petrus Apostolus ita attonsus fuit; sed quia in memoriam Dominicæ passionis ita attonsus est, idcirco & nos qui per eandem passionem saluari desideramus, ipsius passionis signum cum illo in vertice, summa videlicet corporis nostri parte gestamus*. Certum ergo est, quod baptizatus vngendus est in summo vertice, hoc est, in summitate capitis, ex prædictis.

Sed quoniam non omnes verbum hoc capiunt, ideo clarius explicandum est, quæ pars capitis dicatur vertex, dicatur summitas capitis.

103 Nomine verticis, & summitatis capitis secundum omnes latinos, & Sanctos Patres, quibus standum est, venit pars superior nostri capitis, nempe ea pars, quæ pillis ornatur præsertim intra sinciput ab extremo frontis ascendendo, & occiput pariter ascendendo ad medium supremum ipsius capitis, in quo formatur corona clericalis religiosorum, ita quod summitas capitis est ille circulus tonsus supra pillos longiores ad eam partem superiorem; patet enim caput pillosum esse rotundum, ac proinde partem superiorem intra illam coronam, vti altiorem dici summitatem, & verticem capitis. Itaq; baptizatus vngendus est intra illam partem superiorem, vbi contingit fieri coro-

corona, quæ solet signari in religiosis, ista enim vnctio per merita passionis Christi, quæ relucet in corona eius spinea, significat vnionem baptizati cum eodem Domino nostro, vt docet Catechismus de sacr. bapt. sect. 72. corona autem spinea Domini respiciebat non frontem, sed partem supra capillos inferiores capitis, quod circuibat.

104 Quod ergo à Parocho ea superior pars, & non frons sit vngenda docent tum Sancti Patres, tum Pontifices Romani relati apud Gratian. cap. Postquam 88. de consecr. dist. 4. *Statim signatur in cerebro à presbitero Sacrò Chrismate* Cerebrum autem est supra frontem. Item cap. *Accepisti misterium, vnguentum supra Caput*, 90. dist. 4. eod. Supra caput, ergo non in fronte, quæ est infra caput. Item cap. Presbiteris 119. dist. 4 eod. dicitur: *Presbiteris chrismate baptizatos vngere licet, sed quod ab Episcopis fuerit consecratum, non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis debetur Episcopis.* Si non potest signare frontem, debet aliam partem vngere, ac proinde partem magis superiorem. Vnde in cap. Presbiteri 120. ead. eis prohibetur his verbis: *Presbiteri baptizatos infantes signare sacro in frontibus non præsumant*. Clarius

105 cap. Nouissime 5. dist. 5. de consecr. dicitur: *Signatur enim baptizatus cum chrismate in capitis summitate, per Pontificem vero in fronte.*

fronte. Quare hoc? Rationem reddit Glof. V: Non fignet, cap. Omni 124. dift. 4. de confecr. quia fignare in fronte denotat collationem facramenti confirmationis, quod folis Epifcopis competit, fignare vero in vertice capitis etiam presbiteris, quia ficut
106 facramentum baptifmi eft maius facramento confirmationis, ita vnctio in baptizato debet fieri in parte excellentiori capitis, vbi refidet cerebrum.
107 Prædicta confirmantur ab Innocentio III. Cap. Vn. de facra vnct. §. Quia vero his verbis: *Omnes Chriftiani* fcilicet vnguntur, *bis ante baptifmum, fcilicet, Oleo benedicto primum in pectore, deinde inter fcapulas; & bis poft baptifmum, fcilicet in chrifmate fancto, primum in vertice, deinde in fronte.* Deinde explicat has facras functiones, & ne quis poffit dicere, quartam vnctionem quæ fit in fronte fpectare cum reliquis ad Parochum baptizantem in feq. §. ait: *Per frontis chrifmationem manus impofitio defignatur, quæ alio nomine dicitur confirmatio, quia per eam Spiritus Sanctus ad augmentum datur, & robur; vnde cum cæteras vnctiones fimplex Sacerdos, vel presbiter valeat exhibere, hanc non nifi Summus Sacerdos; ideft Epifcopus debet conferre.*
108 Ioannes Baptifta Rubeus de diuinis officijs lib. 1. cap. 9 prope finem reddit bonam rationem;

nem, cur baptizati vngantur oleo chrismatis *in vertice capitis supra cerebrum, inquit, vbi est sedes sapientiæ, vnguntur ad robur, & augmentum gratiæ.* Nullo ergo modo sunt vngendi à Parocho in fronte, quia ibi non est cerebrum, nec sedes sapientiæ; sed in summitate capitis, vbi situatur corona clericalis. Bizozerus, qui fuit Magister Bonacinæ de sacr. Bapt. cap. 8. q. 6. dicit: *Vngitur puer in vertice capitis ad significandum gratiam, qua desuper, idest, à Deo illi data est.* Quod enim desuper venit non prius frontem, sed summitatem capitis tangit. S. Ambrosius lib. 3. de sacram. cap. hoc clarius dicit his verbis: *Occipis misterium. hoc est, unguentum supra caput. Quare supra caput? Quia sensus sapientis in capite eius.* Refert Suar. tom. 3. in 3. par. Diui Thomæ ad q. 71. in comment. art. 31.

109 Hinc colligitur, quosdam parochos male, & perperam agere, dum baptizatum vngunt in fronte etiam superiori, quasi velint imitari Episcopos conferentes sacramentum confirmationis, cuius collatio horum tantum proprium est. Signet ergo sacerdos in vertice capitis vbi est cerebrum sapientiæ, & non in fronte.

110 Audio Parochos in duobus se excusare. *Primo*, quia ita videtur dicere Toletus lib. 1 cap. 23. in Summa num. 4. his verbis: *Prima*

ma est signatio sincipitis chrismate. Sinciput autem est pars anterior capitis aures, temporaque complectens, ac proinde frontem mediantem inter ea. *Secundo* hoc iam vsus obtinuit, vt baptizati vngantur in parte superiori frontis ad differentiam Episcopi linientis in media fronte; consuetudo autem vti altera lex omnino seruanda est, licet deroget legi.

111 Respondetur, Toletum nihil aliud voluisse significare per sinciput quam summitatem capitis, nam sinciput vti pars anterior capitis tendit à radice pillorum supra frontem versus. Occiput partem posteriorem, quæ ambo se ad inuicem relatiue habent, & coniunguntur accurrentia ad centrum coronæ clericalis religiosorum. Itaq; sinciput non est frons, nec pars superior frontis, nam frons à Calepino, & Anatomis describitur, quod ambiatur à dextris, & sinistris temporibus à superiori capillorum radice, ab inferiori parte supercilijs terminata; sinciput ergo, cum sit pars complectens aures, & tempora, dicitur esse extra frontem, non ergo Parochi intelligunt Toletum, dum vngunt baptizatum in parte superiori frontis, dum illum signare debent in parte verticis capitis intra circulum coronæ clericalis, quo tendit sinciput. Et quod ita locutus fuerit Toletus colligitur ex eius sequenti cap. 24. num. 3. vbi

dicitur

dicitur, quod confirmandus vngitur in fronte ab Episcopo, & non dixit, vngitur in sincipite, quod expressit de baptizato, per has locutiones diuersas volens insinuare, quod aliud est frons, aliud vero sinciput supra frontem tendens relatiue ad occiput; cum quo coniungitur, vt supra dixi.

112 Ad consuetudinem assertam dico, hunc vsum vngendi in fronte baptizatum non mereri nomen consuetudinis legem abrogantis de liniendo in vertice capitis baptizatum, quia legitima consuetudo legem abrogans inducitur per actus contrarios voluntarios, cum intentione abrogandi legem, vt docent omnes cum Suarez *de legibus lib. 7. cap.* 12. *&* 18. *Bonac. disp.* 1. *de legib q.* 1. *p. vlt.* §. 3. *num* 12. *&* 17. Sed Parochi signando baptizatum in fronte putant se legem de summo vertice liniendo seruare, credentes sumitatem capitis, & summum verticem esse superiorem partem frontis, quæ adhæret primis pillis capitis, quod tamen esse falsum luce meridiana clarius apparet, vt supra probatum fuit. Debent ergo Parochi suum emẽdare errorem, & obseruare legem prescriptam de signando sumitatem capitis, cuius Sanctus Siluester non fuit legislator, sed reme-
113 morator, quia is modus vngendi baptizatos erat in vsu tempore Apostolorum, vt obseruat S. Dionigius Areopagita de cælesti

hierar.

hierar. cap. 1. & 3. in Margine Catechiſmi, de Baptiſmo ſect. 72. Sequantur ergo eos Parochos, qui vngunt ſacro chriſmate baptizatos ſummitate capitis, ad formam Ritualis ab omnibus inuiolate obſeruandi, vt dicitur in fine Bullæ in eius capite inſertæ.

Quod ſi quis vlterius dicat, oportet infantulos vngere in ſuperiori parte frontis, quia vnctio eorum in ſummitate capitis eſt valde periculoſa in illa tenera ætate; & in hoc quoq; differt Parochus ab Epiſcopo, qui confert ſacramentum confirmationis in medio frontis.

114 Reſpondetur, nullum eſſe periculum vngegere infantulum baptizatum in ſummitate capitis, ſicut nec illum abluere aqua baptiſmali, aliter eccleſia fuiſſet defectuoſa, & imprudens ordinando, talem vnctionem eſſe faciendam in ſummitate capitis, quod dicere valde abſurdum eſt. Seruandus ergo eſt iſte ritus vngendi in vertice capitis ad
115 euitandam læſionem, & tranſgreſſionem huius ſacri ritus, qui & ſi non ſit de ſubſtantialibus baptiſmi, ſed de accidentalibus, cum ſuperueniat iam baptizato, nihilominus in ſeipſo ſit conſiderabilis, & myſterium, iuxta ſuperius dicta, præſeferat ſerio obſeruandus eſt iuxta perſcriptum Pauli V.

FORMVLARIVM PROCESSVVM

In Causis Criminalibus Regularium.

1 PRocessus acceptus pro serie, & coordinatione omnium actuum ab eius exordio vsq; ad sententiam inclusiue diuidi potest in tres partes, nempe in offensiuũ, Defensiuum, & Sententiatiuum, iuxta quam diuisionem hoc opusculum secabimus in tres Sectiones.

SECTIO PRIMA

De forma Processus Offensiui.

2 IN Processu offensiuo sic dicto ex parte rei, seu informatiuo ex parte iudicis, qui informatur ex depositione testium, sex actus spectantur, quorum *primus est* exordium, in quo exprimitur nomen Christi, à quo omnis nostra actio incipit, & regulanda est, tempus pariter, & locus in eo exprimendus est. *In secundo actu* exprimitur nomen iudicis cum omnibus suis qualitatibus conferentibus ad iudicium, intendentis facere iusti-
3 tiam. *In tertio* exprimitur nominatio, & electio Notarij, qui & Actuarius dicitur, cui

fides, est adhibenda, & iurat de fidelitate, in quantum opus est. *In quarto* à querelante exponitur querela, facta vel à fiscali, vel alio denũtiatore, aut ab accusatore in causa propria *In quinto* est visitatio corporis delicti relinquentis post se vestigiũ, & effectum; seu probatio rei sublatę, quatenus extabat apud suũ patronum, vel custodẽ, antequã esset ablata. *Sexto* demũ est depositio testium productorũ à querelante. Sic autem formatur processus.

Forma processus coram iudice Ordinario contra certam personam.

4 IN nomine Christi, Amẽ. Anno à Natiuitate eiusdẽ 1661. die N. mensis N. cęptus fuit iste processus in Conuentu Ordinis S.N. contra F. N. N. eiusdem Ordinis professum.

5 Quoniam ad aures Reuer. P. Magistri N.N. Generalis eiusdem Ordinis, ex relatione personarum fide dignarum peruenit, qualiter F. N.N. in hoc eodem Conuentu grauiter vulnerauerit F.N N. ambos eiusdem Ordinis, idcirco, cum vnicuiq; iustitia sit ministranda, ne delicta remaneãt impunita vocauit me F. N. N. & elegit in Notarium, & Actuarium iuratum ad scribendum, & conficiendum præsentem processum, prout promisi iureiurãdo me fideliter in & exarando, protestando, prout in his scriptis protestatur, & se declarat,

sat, velle in hac causa procedere, apicibus iuris postpositis, sola veritate inspecta.

7 Nota *primo* illa verba: *In nomine Christi*. non esse de substantia valoris processus, vt constat ex alijs formularijs, dum eam omittunt; decet tamen omnes, maxime religiosos in omni actione inuocare nomen Domi-

8 ni. *Secundo*, Nec esse necessarium requirere iuramentum fidelitatis ab Actuario, seu Notario electo, vt probaui cap. 82. num. 60. Peyrin. ad const. 9. Pij V. num 6. petit in eo iuramentum fidelitatis, Portell. 11. Notarius, Donatus par.4.tract.4. q.3. n.9. & 10. *Tertio* illa verba *Ad aures peruenit ex relatione personarum fide dignarum*, sufficienter probare, ipsum iudicem in causa procedere ex præuia infamia, ex allegatis de Bictis q.13 n. 11. Ego auté probaui cap. 99. n. 20. posse judicé procedere sine prę uia infamia. *Quarto* querela proponenda est vel à fiscali, vbi est in vsu, vel ab alio denuntiatore, vel ab accusatore offenso. Actuarius autem sic prosequetur formalia verba quærelantis.

Comparuit coram Domino eodem supradicto die F.N. N. eiusdem Ordinis professus, qui querelam primum verbaliter dixit rogando Dominum, vt eam dignaretur acceptare, quam acceptauit præmissis debitis monitionibus in his scriptis, prius requisitus super iuramento calumniæ, tacto pectore(si est

 Sa-

10 Sacerdos, vel non) tactis Sacris Scripturis, iurauit se dicturum veritatem, sine animo calumniandi proximum, motus ad id faciendum, non ex odio, sed ex zelo iustitiæ, deposuit autem suam querelam his verbis.

Padre Reuerendiss. &c. Il testimonij sono, &c.

11 Finita autem expositione querelæ, quærat Dominus ætatem, professionem, & cętera, si non dixit initio, & deinde dimittat relecta eidem eius depositione, & faciat illum subscribere, & si nesciat faciat Crucem. Actuarius autem vtatur his verbis.

12 Finita expositione querelæ interrogatus fuit à Domino, an velit aliud dicere; respondit se aliud nescire, & eidem relecta depositione dimissus fuit cum subscriptione, querela acceptata, si, & in quantum, &c.

Io F. N. confermo quanto di sopra.

13 Nota, quod iudex siue ordinarius, siue delegatus, solet appellari *Dominus* ad euitandam circumlocutionem verborum, & ad rem, nam Paulus 1. Corinth. 4. 5. iudicem appellat *Dominũ* illis verbis: *Qui autem iudicat me, Dominus est* quibus, & nos vtemur.

14 Dominus autem his auditis, & acceptatis decreuit visitare corpus delicti, vnde se contulit ad Cellam F. N. N. vulnerati, & ægrotantis, atq; illum visitauit in sequentẽ modũ.

15 Visum, & repertum die N. N. per Dominum, qualiter in cella N. iacebat in lecto

F. N.

F. N. N. vulneratus duobus vulneribus, vnus ex illis erat infixum in bracchio dextro prope manum, alterum in dorso dextero, ambo autem apparebant ferro cęsa longitudinis duorum digitorum. Hæc visa fuerunt à Domino, & à me Actuario proprijs oculis.

16 Nota hic primo, quod si inueniuntur arma gladius instrumenta, & alia debent in actis registrari cum accidētibus, & ita indiuidua-ri, vt appareant ab alijs diuersa. Vnde Actuarius prosequitur processum similibus verbis.

17 Hic à F N.N. præsentatus fuit gladius nuncupatus N. visus palmorum N. in longitudinem, habens manicum osseum nigri coloris, & recognitum ab vulnerato Dominus mandauit custodiri per me Actuarium.

18 Nota secūdo, quod si Dominus est impeditus, potest visitationem corporis delicti alteri commitere, adijciendo duos testesq́, Actuario scribente in processum visum, his verbis.

19 Dominus mandauit, & præsenti præcepto in his scriptis mandat N. vna mecum visitare corpus delicti. Itaque per supradictum N. visum, & repertum fuit, præsentib. his testibus N. N. & N. N. vocatis, qualiter in cella N. iacebat, &c. *vt supra subdat in fine* Hæc vita fuerunt à supradictis, & à me Actuario scribente hæc, prædictis subscribentibus.

Ego N. N. deputatus vidi corpus delicti.

Ego N. testis vocatus interfui visitationi.

Ego N. testis, &c.

20 Nota autem, quod nõn est necesse, vt Dominus interroget prędictos supervisitatione corporis delicti, dum apparet in processu actus visitationis cũ subscrip. sed sufficit, quod visũ Dũs approbet ex actis processus his verb.

21 Dominus monitus per me Actuarium, qualiter expedita est visitatio corporis delicti iuxta illius mandatum, ideo eam per me sibi lectam approbauit in hoc processu eadẽ die.

22 In casu, quo offensus ipse querelat, & non fiscalis, qualis potest esse etiam superior conuentus, qui quasi fiscalis denuntiat delicta in suo conuentu facta, Spathar. tract. 5. cap. 2. num. 4. & cap. 4. num. 2. & 3 tunc simul, & semel accipit querelam ab eodem offenso, & vulnera, & signa videt, & facit scribere ab Actuario, vt supra.

23 In furtis quoq; visitatur corpus delicti consistentis in fractura cameræ, capsæ, vel alterius armarij, in quo recludebatur res furto sublata, & in quolibet alio instrumento, quo furtum fuit factum. Proposita ergo querela, Dominus debet visitare fracturam, & locum in quo delictum furti factum fuit, & Actuarius post scriptam querelam sic prosequi potest acta visitationis corporis delicti.

24 Dominus accepta supradicta querela de furto cum fractura, & alijs instrumentis, &c. volens se de illis certificare accessit ad locum,

cum, vbi factum fuit, & proprijs oculis vidit capſam, in qua cuſtodiebatur N. fractâ ſic, & ſic, &c. prout hic deſcribũtur de eius mãdato

25 Si in Sacriſtia factum ſit furtum, comparebit ſuperior loci vti fiſcalis, & procurator bonorum ſui Monaſterij, & denuntiabit hoc modo ſcribente Actuario.

26 Comparuit hac die N. menſis N. anni N. Pater F. N. vti Prior Conuentus N. & narrauit exponendo, qualiter per inuentarium conſignauerat Sacram ſupellectilem Sacriſtiæ F. N. N. & dum illud incontrauit ad eius præſentiam coram alijs Fratribus, venit cum illis in cognitionem, non nulla de eſſe, vnde ne Sacriſtia ex hoc patiatur detrimentum, ſed eius indemnitati conſulatur, dictus prior nomine ſui officij præſentat Domino inuentarium, & eius incontrationem ſubſcripta per ipſum Sacriſtam, & teſtes idoneos, enixe petendo, vt damnum illatum Sacriſtiæ reficiatur, & depredator puniatur in exemplum aliorum.

27 Dominus audita de petitione ſibi facta à P. Priore, vt ſupra, acceptauit eam cum dictis inuentario, & incontratione, & vtrunq; recognouit cum ſuis ſubſcriptionibus eſſe tale, quale ſe præſefert, atq; ea pro legitimis acceptauit mandando mihi, vt ea hic inſererem, prout inſerui ſub his ſignis A. B.

28 Nota autem, quod non eſt neceſſarium te-

 ſtes

ftes examinare ſubſcriptos in illis, dum ſuffi-
cit corũ ſcripturar. recognitio facta à Domi-
no, qui habet eas pro veris, vt sũt à parte rei.
29 Inſtrumenta autem, de quibus ſupra, ad
furandum adhibita recognoſcenda ſunt, &
regiſtranda in actis, deſignando, deſcriben-
do illa, & indiuiduando ſimilibus verbis.
30 Hic repreſentata fuit Scala longitudinis
cubitorum octo, conſtans ex ſexdecim gra-
dibus arboris populeæ, quam viſam Domi-
nus conſignauit N. vt eam cuſtodiret.
31 Nota autem, quod non ſufficit probare
corpus delicti, iuxta ſuperius dicta, ſed vl-
terius probanda eſt exiſtentia rei furatæ an-
te furationem in loco, à quo fuit ſublata pri-
uatio enim ſupponit habitum, quod fieri po-
teſt, vel per productionẽ inuentarij, vt ſupra
fuit dictum, vel per teſtes, qui viderant rẽ in
loco extitiſſe ante furationem. *Farinac. q. 2.
n. 19. Fuzin. Defenſ. 4. cap. 7. n. 3.* Signũ ergo,
& exiſtentia rei domini, ſeu cuſtodis conſti-
tuunt corpus delicti, his prob. deuenitur ad
probationẽ ipſius delicti, quod furtũ dicitur.
32 Nota, quod furtum habentis adminiſtra-
tionem ſic nõ vocatur, ſed alio nomine apud
Eccleſiaſticos, nempe dilapidatio, alienatio,
& diſtractio rerum mobilium, ad eos coho-
neſtando, ex cap 2. de ſtatu Monach. nihi-
lominus tamquam fures, & latrones ſunt
puniendi, cap. fin. & q. 2.

23 Poſita

33 Posita igitur querela, probatione corporis delicti, & etiam existentiæ rei postea furatæ, Dominus vlterius procedere debet examinando testes, interrogando à longe, & in genere, sine suggestiuis interrogarionibus prohibitis, Farinac q.83. à n..84. deueniẽdo paulatim à genere ad speciem, hoc est, ad personam delinquentem, itaut testis illam disco aperiat per se, & nõ à Domino suggeratur illi

34 Non est necesse incipere ab ea interrogatione, an testis sciat causam suæ vocationis sed Dominus initium capere potest ab hac interrogatione: An adsit aliquod scandalum in Conuentu, an ad extra, si querela referatur ad vtrumq; vel ad vnum tantum.

35 Neque est necessarium formaliter citare testes religiosos, immo nec seculares volentes se sponte subijcere examini, sed sufficit simplex vocatio, etiam sine licentia sui superioris, Spathar tract.7.cap.3.n.5.ex Rodriq.2.q. 11. art.5. Tamen ad euitandas altercationes cũ defensore rei, petatur licentia à superiore testis secularis. Not. prosequetur processus sic.

36 Vocatus fuit die 4. Iulij 1661. F. N. N. de Familia in hoc Cõuentu, de quo initio, tribus ab hinc annis sacerdos annorum N. professions N testis requisitus ad iurandum, iurauit tacto pectore se veritatem dicturum super omnibus interrogationibus opportune sibi faciendis à Domino.

Interrogatus, an in Conuentu acciderit aliquod scandalum?
Resp. Il giorno del giouedì grasso, che fù, &c.

37 Prædicta mox seruentur respectu aliorum testium mutatis mutandis. Et in fine interrogationum super duobus poterit vlterius interrogari, primo, an velit aliquid aliud dicere in ea causa? An sciat, alios notitiam habere de hoc delicto, & de illius auctore, maxime tunc est interrogandus, quando desunt testes.

38 Finitis interrogationibus testis, relegantur ei eius responsiones, quas subscribat dimittédus cum præcepto seruandi silentim super depositis. Examen autem sic terminatur.

39 Relectum fuit eidem examen, quod confirmauit sua subscriptione, quibus habitis, & acceptatis, si, & in quantum & c. Dominus illum dimisit cum precepto sanctę obedientię. seruandi silentium.

Io F. N. confermo quanto hò detto di sopra.
Ignorans scribere, vt dixit formauit hanc crucem ✠ præfatus N. testis.

40 In casu autem, quo testis in relectione examinis se declarauit, vel correxit, addendo, vel detrahendo, quod facere potest, antequam exeat à conspectu iudicis, id in actis constare debet similibus verbis.

41 Dictus testis, cui fuit examen relectum se correxit hoc modo videlicet, &c.

Do-

42 Dominus eundem modum seruare debet in examinandis alijs testibus, vt dixi supra.

43 Hæc autem forma pro iudice ordinario seruire potest contra particularem personam, quouis modo procedatur, siue per denuntiationem, siue per accusationem, cum quis propriam prosequitur causam.

Forma Processus offensiui iudicis delegati contra certam personam.

44 IN formatione processus conficiendi per iudicem delegatum eodem modo procedendum est, quo in superioribus dictum fuit, existente differentia in eo, quod constare debet in actis de literis patentibus iudicis delegati, & secundum earum tenorem procedere debet, alias nulliter agit, excedendo fines mandati. Formatur autem sic.

45 In nomine Christi, Amen. Anno à Natiuitate eiusdem 1661. die N. mensis N. cęptus fuit iste processus in conuentu N.N Fratrum Ordinis N. contra F. N.N. eiusdem Ordinis professum.

46 Admodum Reuer. P. Magister N N. eiusdem Ordinis, vti iudex delegatus intendens, & volens exequi mandata Reuer. Patris Generalis in sequenti causa, de qua in eius patentibus literis, & in forma probante exhibitis, & productis supradicta die tenoris se-

quentis, sub signo D. per me Notarium, & Actuarium huius processus ab ipso electum, cui promisi cum iuramento fidelitatem, & secretudinem in hac causa, lectis, & registratis, & volens iustitiam ministrare, ne delicta remaneant impunita, hunc processum inchoauit prout de iure, &c. & omni meliori modo, &c.

47 Iudex autem prosequitur suum processum acceptando querelam, visitando corpus delicti, examinando testes, & cætera præstando, quæ in precedentibus notauimus, hic non repetenda, ne opusculum excrescat nimis. Subijcio hic literas delegationis.

F. Antonius N. N. &c.

48 Cum ad aures nostras ex relatione personarum fide dignarum peruenerit, qualiter F. N. N. commiserit delictum N. quod non expedit remanere impunitum, ideo huic malo remedium adhibere cupientes, cui nos pro nunc occurrere non possumus alijs negotijs occupati, tenore præsentium hanc causã Tibi supradicto N. N. in cuius prudentia, & integritate multum confidimus delegamus cum facultate fabricandi processum, testes etiam seculares, & clericos examinandi, & cogendi, si opus fuerit a uctoritate, & licentia eorum superiorum, vtendo etiam bracchio seculari, & cætera præstandi, quæ conducunt ad expeditionem huius causæ, &

inci-

incidentium, constituendi, & examinandi reum, & complices, si qui erunt, & demum sententiam ferendi secundum allegata, & probata, postpositis apicibus iuris, & sola veritate inspecta. Reseruantes nobis facultatem pœnas augendi, minuendi, commutandi, moderandi, & relaxandi, quatenus opus erit, & iustitia exigente. Datum, &c.

49 Nota, quod sicut processus diuiditur in tres partes, ita & superior delegare potest vnam sine alia e. g. vt delegatus sumat tantum informationes, quæ consistunt in processu offensiuo. Vel quod vlterius procedat etiam ad examen rei, dando ei etiam defensiones, quod est secunda pars processus, & tunc vlterius procedere non potest ad sentẽtiam, & terminare processum. In præfatis literis prædicta tria delegantur, vt patet ex eorum tenore. Delegatus igitur in primis legat bene literas, vt sciat quid agere debeat, aliter agens nihil facit, & frustra laborat.

Forma processus offensiui contra incertam personam ex certo delicto.

50 QVando constat de delicto commisso, & ignoratur illius auctor, sic poterit inchoari processus à denuntiatione facti, & visitatione corporis delicti.

51 In nomine Christi, Amen. Anno à Natiuitate

uitate eiusdem 1662. die N. mensis N. cæptus fuit iste processus in Conuentu N. Ordinis N. super tali delicto N. cuius auctor ignoratur inuestigandus tamen per sequentem inquisitionem.

52 *Quoniam ad aures nostras, &c.* supra sub num. 5. hac vtatur forma, si iudex est ordinarius, vel sequenti sub num. 46. si est delegatus, mutatis mutandis. Subsequenter visitet corpus delicti; deinde quærat auctorem delicti per testes examinando omnes religiosos, & alios, qui verisimiliter possunt scire delinquentem, interrogando singulos, an sciant, alios habere notitiam eius, qui delictum commisit. Si ex testium examine iudex non potest deuenire in cognitionem auctoris delicti, vlterius non procedat, sed supersedeat causæ, reseruata sibi facultate in ea procedendi, si deinceps indicia sibi subministrabuntur, faciendo id registrare in actis, his verbis.

53 Quoniam ex actis hactenus deductis ex depositione testium Dominus non potuit deuenire in cognitionem malefactoris huius delicti, de quo in actis, pro nunc supersedet huic causæ, cum animo eam prosequendi, quandocunq; eidem indicia, & probationes fuerint subministrata, vt protestatus fuit in his scriptis.

For-

Forma processus offensiui contra certam personam denunciatam in visitatione Generali Conuentus.

54 QVando in visitatione, quam superiores solent facere, aliquis denuciatur de aliquo graui crimine, quod ad punitionem delinquentis exigit processum, cum de iure canonico non exigatur iuramentum ab examinatis, cap. Romana, §. Sane de censib. ideo necesse est formare specialem processum, descendendo ab inquisitione generali ad specialem, pro qua datur sequens forma.

55 In nomine Christi, Amen. Anno à Natiuitate eiusdem 1661. die 7. Septembris, cæptus fuit iste processus in Conuentu N. N. Ordinis N. contra F. N. denuntiatum in visitatione habita in eodem Conuentu die prima Septembris prefati anni, quod pluries commiserit adulterium, prout infra patebit.

56 Admodum Reuer. Pater Magister F. N. Prouincialis eiusdem Ordinis in Prouincia N. volens procedere in hac causa denuntiationis adulterij contra prefatum N. prout debitum officij sui exigit, me F. N. eius secretarium ex officio vocauit, & elegit in Actuarium, & Notarium, prestito ei iuramento fidelitatis, & secreti, ad conficiendum præsentem processum, prout sequitur.

57 Vocatus fuit F. N. qui in visitatione deposuerat F. N. pluries adulterium commisisse cum N. N. existens hic de familia pluribus ab hinc annis, ætatis annorum N. professionis N. qui requisitus super iuramento calumniæ iurauit, &c. se veritatem dicturum, &c.

58 Interrog. vt dicat quicquid deposuerat in visitatione facta N.

Resp. Padre io dissi nella visita passata, come F. N. haueua commesso con vna donna maritata, che si chiama N molte volte adulterio, perche è più di duoi anni, che con lei prattica, frequentando la sua casa con gran scandalo, &c.

59 Interrogetur, in qua domo habitat; & quinam illius cognitionem habent super frequentatione domus. Finitis interrogationibus dimittatur his verbis cum subscriptione.

60 Quibus habitis, & quo ad partem fauorabilem acceptatis relectæ ei fuerunt depositiones, quas subscripsit dimissus à Domino cum precepto silentij.

Io F. N. confermo, quanto hò detto di sopra.

61 Nota quod nulla copula carnalis admittit visitationem corporis delicti, nisi aliquod relinquat signum fracturæ vasis, aut tumescentem ventrem; probanda tamen est existentia matrimonij in ordine ad punitionem.

Si

62 Si plures deposuerint in visitatione, debilior assumatur pro denuntiatore, & alij sint in testes, ex Philippo de Bictis Capuc. in prima praxi Inquis. num. 12.

63 In causis, in quibus tangitur fama proximi; vt in adulterijs, quantum est possibile, non adhibeantur testes extranei, ne detur occasio maioris mali, sed religiosus ablegetur à loco.

64 Si Visitator vsus fuit iuramento, sine nouo processu potest punire delinquentem probatum talem per legitimos testes contestes, visitationes enim fiunt in ordine ad punitionem. Vide cap. 3. à num. 57. ad 61.

65 Vnum valde notabile iudex obseruare debet, quod non potest, nec debet, extra visitationem recipere querelam contra certam personam, nisi præter querelantem adsit ad minus vnus testis idoneus, aut indicia plura remota, vel vnum proximum, & indubitatum, quod det ius Domino ad legitimam interrogationem. Vide cap. 3. num. 26.

Forma processus, quo impeditur querelatus à promotione officij.

66 CErtum est, quod opinio querelati valde grauatur probata saltem vnico teste integro, ita quod euadit inhabilis ad promotionem alicuius dignitatis, & officij honori-

norifici, Barb. ad cap. Omnipotens 4. de accusat. de Angelis Carmel. cap. 25. num. 5. ego cap. 91. num. 29. Processus autem sic potest formari.

67 In Christi nomine, Amen. Anno à Natiuitate eiusdem 1660. die 8. Iulij in Monasterio S. Antonij Ordinis N. cæptus fuit processus exceptorius contra D. N. N. ad effectum, ne ille posset promoueri ad Abbatiam N. quam prætendit.

68 Comparuit eodem die coram Reuer. N. N. Abbate Generali, & me D. N. N ex officio Secretario, F. N. N. qui cum suo iuramento exposuit, & deposuit his verbis: Padre Reuerendissimo è commune voce, è fama, che D. N. N. d'essere eletto Abbate, per tanto fò instanza à V. P. R. come costui è inhabile, & indegno di questa dignità, perche spesse volte s'imbriaca, & anco al più delle volte parla dishonestamente, & di questi suoi errori ne faranno testimonianza D. N. N. &c.

69 Dominus dictam querelam exceptiuam acceptauit, si, & in quantum, mandando excipienti querelanti, vt se subscriberet.

Io D. Desiderio confermo quanto hò deposto quì.

70 Sufficit autem Domino vnum, vel alterum testem omni exceptione maiorem, vt dixi hic initio, vt repelli possit prætensor. Quod si superior non vult procedere in causa, potest

test monere pretensorem, ne vltra quærat pro tunc dignitatem, si nolit acquiescere cõsilio, deueniatur ad examen testium, & contra eum, cuius crimen est probatum, feratur sententia, ne valeat vlterius prætendere, cum sit declaratus inhabilis.

Licentia examinandi Religiosum extra Ordinem.

Quamuis valeat testimonium extra de se, tamen à reo excipi potest defectus licentię quæ danda est à superiore, Sanch. lib.6. cap.13. num.103. & 108. Generali, vel Prouinciali, Peyrin. in Formul. lit. T. num. 3. Intellige ex constitutionibus, aliter eas dat etiam superior localis. Forma sequitur.

Nos infrascriptus Prior Conuentus N. N. Ordinis N. requisitus à N. N ad examinari faciẽdum pro veritate in causa licet criminali, non tamen pænæ corporalis, sed pecuniariæ, in qua agitur de offensa facta religioso N. & religioni nostræ, nec veritas ab alijs haberi potest, Fratrem N. N. & Fratrem N. N. &c. contra N. N. coram Illust. D. N. Iudice seculari concedimus licentiam vobis supradictis deponendi veritatem, & subeundi examen coram supradicto N. N. iudice seculari, præmisso iuramento in manibus nostris more sacerdotali, quibus vobis delatum per

nos

nos præsentibus fidem facimus dicto Domino Iudici. In quorum fidem. Datum, &c.

Ego Frater N. N. Prior Generalis,

SECTIO SECVNDA

De Forma Processus defensiui.

71 FAbricato processu offensiuo, & informatiuo, si ad minus delictum sit semiplenè probatum, vel per vnum testem omni exceptione maiorem, vel per indicia inducentia semiplenam probationem Pitigianus in sua Practica in 3. subst. cap. 1. fol. 157. Genuens. cap. 27. num. 4. Clarus q. 28. ego cap. 66. q. 2. tunc reus carceretur de mandato iudicis, scribente Notario decretum carcerationis sub his verbis.

72 Cum Dominus diligenter considerauerit ea, quæ ex processu informatiuo deducuntur, nempe F. N. querelatum esse legitime indiciatum, quod commiserit delictum N. super quo fuit querelatus, volens iuridice in causa procedere, mandauit, & mandat presenti decreto, dictum F. N. arrestari, & in carcerem detrudi ad omnem bonum finem, & effectum, &c. prout fuit captus, & in carcerem positus custodi fuit consignatus hac die N. Ita est F. N. Actuarius.

In

73 In casu, quo fuga querelati probabiliter timeatur detur foras à Domino mandatum capturæ in hæc verba.

74 Dominus hac die N. presenti decreto mandauit, capi, & incarcerari F. N. de cuius fuga rationabiliter timebatur, qui propterea coniectus fuit in carcerem, vt ibi detineretur ad custodiam.

Ita est F. N. Actuarius.

75 Facto decreto de reo capiendo, iudex per se, vel alium mittet suum Notarium ad Cellam querelati, coram quo cum duobus testibus visitabit personam, & eius Cellam, notando distincte inuenta ibidem, semper eodem præsente, & postmodum ducetur ad carceres, subscripta visitatione, Notarius in processu sic notabit.

Dominus die N. præcepit exequi mandatum capturæ, & accessit cum me Notario, & duobus testibus N. N. & N. N. ad cellam F. N. vbi inuenit eum ligatum, & coram eo facta fuit statim visitatio, apud ipsum inuenta fuit arma noncupata Pistola, & in capsula quadam gladiolus nuncupatus Pugnaleto, quæ mihi coram testibus prædictis fuerunt consignata de mandato Domini.

Ita est F. N. Notarius.

F. N. testis vocatus.

F. N. testis vocatus.

76 Iudex viso processu informatiuo, & bene

illo

illo inſpecto oculo mentis ſuæ præparat interrogationes reo faciendas, & ſtatuto die, vocare facit illum ante ſe conſtituendo, ſcribit autem Notarius ſic.

77 De mandato Domini hac die N. citatus fuit F. N. N. ex carceribus eductus, & corã eo perſonaliter reus conſtitutus *(ſi in cauſa appareat de complicibus dicatur)* principalis quo ad ſe, & teſtis quo ad alios *(aliter hac verba Principalis, &c. omittantur)* ætatis ſuæ annorum 40. religionis 10. & ei Dominus declarauit ſtatũ cauſæ ſuæ in genere, nempe quod in actis habentur ea, quæ requiruntur ad eum iuridice interrogandum, monuitq; illum, vt veritatem in omnibus diceret, ne incideret in mendacium, & periurium, lædendo animam ſuam, & ab eodem requiſitus de iuramento dicendæ veritatis, iurauit tacto pectore *(ſi eſt ſacerdos)* ſe veritatem dicturum, prout infra.

78 Interrogationes autem ſint opportunę, non ſuggeſtiuæ, & à longe inchoentur, vt paulatim deueniatur ad confeſſionem delicti, & ei detur libertas loquendi quæcunq; vult, vt ſi perſiſtat in negatiua poſſit in alijs conſtitutis redargui, & reduci ad contradictoria, vt confuſus cogatur fateri veritatem, Dominus videns eius obſtinationem ſæpius moneat ſimilibus verbis à Notario regiſtrãdis,

Domi-

79 Dominus monuit constitutum, vt recederet à mendacijs, & periurijs, dicendo veritatem, quia in actis constat, eum delictum N. commisisse.

80 Notarius autem in scriptis redigat non solum eius formalia verba, sed etiam gestus, mutationes faciei, suspiria, ex quibus, & alijs signis deprehenditur inconstantia rei.

81 Finitis interrogationibus, quæ Domino pro tunc videntur sufficere, dimittatur constitutus cum protestatione, & animo prosequendi, & continuandi examen, vt inducatur ad dicendam veritatem, dimissio autem sic formatur.

82 Relectum examen confirmauit, & remissus fuit ad carceres animo continuandi examen.

83 Quando reus habet manicas ferreas impeditur scribere, solent enim rei conduci corã iudice manibus constrictis, ne occasionem habeant ex earum libertate, vel fugiendi, vel insultandi. Sufficit ergo, quod in fine omnium examinum subscribat, licet nec hoc sit necessarium, cum credendum sit Notario, & Actuario, qui nec subscribit singulos actus, sufficit enim quod in fine subscribat, Ludouis. decis. 368. fine.

84 Quoniam reus in negatiua persistens pluries interrogari potest, vt ab eo aliquo modo veritas erui possit, sequitur forma secundo, & pluries constituendi illum,

Vo-

85 Vocatus, & è carceribus eductus hac die N. ad locum solitum examinis F. N. coram Domino iterum constitutus personaliter, & requisitus cum iuramento dicere veritatem, iurauit, &c.

86 Hæc formula seruit pro omnibus alijs constitutis successiue faciendis. Animaduertens vero se tempus in examine perdere, agendo cum reo duræ ceruicis; & modicæ conscientiæ, comminabitur ei tormenta ex improuiso, & statim faciet illum deducere ad locum tormentorum, vt eorum metu fateatur veritatem, & si nihilominus persistat in sua obstinatione, ligetur, & eleuetur. Dico *statim* ne ex dilatione temporis habeat occasionem appellandi à tortura, debent ergo decretum torturæ, & eius executio eodem simultaneo contextu fieri ad euitandam appellationem; Ambros lib. 3. cap. 1. num. 26. de Bictis in Praxi 4. num. 56. quæ admittenda non est, dum decretum palam non fuit propositum.

87 Vltimo igitur constitutus in examine nolens Dominus vltra procedere deueniet ad torturam, si habuerit indicia sufficientia ad eam inferendam, nimirum semiplenam probationem, Spathar. tract. 9 cap. 20. num 3. Compend. Rodriq. resol. 45. num. 2. Positis nonnullis interrogationibus, taudem Notarius referat monitionam à Domino facta

his

his verbis.

88 Monitus tandem benignè à Domino ad fatendum veritatem, & che non aspetti, per hauer questa verità, si venghi contro di lui alli opportuni rimedij iuris, & facti, come si venirà, se non si risolue di dire la verità.

Resp. Hò detto la verità, se mi vuole dar tormenti, mi farà torto, perche non hò errato.

89 Tunc Dominus visa illius pertinacia, & obstinatione, ex consideratione indiciorum sciens se habere ius sufficiens ad subijciendum præfatum reum constitutum torturæ, fecit duci ad locum tormentorum, & ibi expoliatum ligare, & id sine præiudicio probatorum, conuictorum, & confessatorum, super quibus non intendit illum torquere; sed tantum super semiplene precise probatis, antequam autem eleuaretur monitus à Domino, vt diceret veritatem.

Respondit: quello, che hò detto è verità, e non hò commesso tal delitto. Iussit Dominus eleuari, & manere ita eleuatum per semi horam. Post pusillum cæpit conqueri clamando, deponetemi, che dirò la verità. Mandauit Dominus, vt eam diceret in tormentis, & statim deponeretur.

Resp. Io hò commesso l'homicidio. Statim depositus fuit, & reductus ad carcerem, &c.

90 Nota, quod tortura non debet repeti, nisi in grauissimis delictis, continuari tamen,

& di-

& diuidi ſpatium deſignatum, quod tamen exprimendum eſt à Domino cum clauſula *Animo continuandi ceptum tormentum*, vt accidit, cum tortus labitur in ſincopem, & frigeſit, & ex alijs cauſis inſidentibus, Viccius deciſ. 143. fine Cartar. in prac. interrog. reor. lib. 4. cap. 1. num. 116.

91 Confeſſio autem facta in tortura nihil valet, niſi ratificetur ſequenti die, Farinac. q.83. num. 67. quod Notarius ſic ſcribet.

92 Vocatus fuit die N. ſequenti poſt torturam F. N. N. reus conſtitutus, & à Domino interrogatus, an velit ratificare confeſſionem in tormentis factam, qui reſpondit Padre sì, che la voglio ratificare, & dico, che è vero, che io hò amazzato, &c. ſubſcripſit.

93 Ratificata confeſſione adhuc illi ſunt offerendæ defenſiones, tradenda illi copia proceſſus, per quod dicitur proceſſus publicari; ſi autem eis renuntiet remittendo ſe benignitati iudicis, nihil aliud remaneat, quam in cauſa concludere, & deuenire ad ſententiam. Notarius autem ſcribet decretũ de oblatis, & renũtiatis defenſionibus hoc modo.

94 Dominus die N. obtulit copiam proceſſus F. N. reo conſtituto ad ſe defendendum, qui oblatione bene conſiderata, libere, & voluntarie renuntiauit defenſionibus, dicendo ſe illis non indigere, quia delictum confeſſum reuera perpetrauit, de quo ſe valde

dolet,

dolet; remittendo se benignitati iudicis, qui omnia, & singula acceptauit, si, & in quantum, &c. mandauit, vt se subscriberet.
95 Cum reus sciens se læsam habere conscientiam renuntiauerit defensionibus, superest, quod iudex concludat in causa, faciendo decretum, causam de qua in processu habendam esse pro conclusa, licet hoc sit de apicibus tantum viris, ex Maranta par. 6. Act. 15. num. 9. sic autē scribat Notarius. Antequā ferat sententiam expectet aliquos dies.
96 Dominus attentis in processu tam offensiuo, quam defensiuo per partes productis hinc inde, & defensionibus renuntiatis per reum, de quo in actis tenore præsentium decernit præsentem causam esse habendam pro conclusa, prout ipsemet Dominus habet hac die N.
97 Notandum primo in causa furti, quandoq; rem furatam, & instrumenta esse recognoscenda per reum, vel etiam per testes, & emptores, an scilicet sit illa numero res, in quo casu plures res similes simul præsentari, & atendi debent, vt eligatur, & decernatur ab alijs, aliter si ignoretur suspecta est depositio. Debet etiam iudex reo ostendere rem ablatam, vt eam recognoscat, item scripturam, inuentarium, & eius generis: Sic autem scribat Notarius.
98 Dominus mandauit mihi Notario, vt osten-

derem

derem F. N. N. hic præsenti rem hanc N. simul cum alijs similibus, qui hanc N. tetigit, & secreuit ab alijs, asserendo esse,&c. item recognouit hanc scripturam N sibi demonstratam, & dixit, esse propriam illius, quam sua manu scripserat, & subscripsit.

99 Notandum secundo, quandoq; fieri confrontationem rei cum testibus, sed hæc est, vt plurimum odiosa, & conuitiosa, ideo si alijs medijs haberi potest veritas omittatur; quod si expediat confrontatio, interrogetur reus negatiuus, an aliquem ex testibus habeat pro inimico; si respondeat habere omnes pro amicis, deuenire poterit ad confrontationem primo ei legendo depositiones eorum, si non erit sufficienter redargutus, compareāt testes illum confundentes, vt velit, nolit, fateatur delictum. Formabitur autem sic confrontatio à Notario.

100 Tunc Dominus ad ipsum magis redarguēdum, & cogendum ad dicendam veritatem, mandauit primo dicta testium, suppressis eorum nominibus, legi in faciem rei, Domino interrogante; quid dicis ad hæc? Resp. se ne mente per la gola, io son huomo honorato. Redargutus fuit, ex quo dixit habere testes pro amicis, non est possibile, quod mentiantur contra amicum. Deinde videns Dominus nihil proficere noluit confrontationē personalem facere, ne iurgia sequantur inter partes. For-

Forma pro defensionibus rei.

101 NOtandum est quod testes, vel repetendi sunt, vel pro rite examinatis habendi sunt à reo, antequam illi detur copia processus, vnde iudex interroget illum, an velit, vt repetantur, vel habere eos pro rite repetitis, aliter eorum depositiones non valent, Farinac. q. 72. num. 94. Guazin. Defens. 24. cap. 9. loquendo de non regularibus, respectu enim horum id pertinet ad apices iuris, Petrus ab Angelis cap. 17. num. 6. ad 10. Rodr. 2. q. 18. art. 3. Lezana par. 1. cap. 27. num. 13. Portell. par. 1. casu 20. num. 7 Forma petitionis, seu oblationis defensionum est sequens.

102 Dominus volens ad vlteriora procedere in causa petitas à F.N. reo defensiones, mandauit mihi Actuario, vt illi traderem copiam processus, qua possit se defendere, prout sic illo mandante præsenti decreto obediui dando eidem reo copiam processus. Qui Dominus subsequenter alio pariter decreto eidem reo nominauit pro procuratore, & aduocato in causa tres Patres, videlicet P.N. & P.N. atq; P.N. vnũ ex descriptis eligendũ, elegit autẽ P.N. assignando præfato reo, & Procuratori, spatium trium dierum ad se defendendum, hac die N.

In

103 In casu, quo infra spatium assignatum non possint compleri defensiones, dentur alij tres, vel plures iuxta exigentiam negotij, exprimendo vltimum terminum peremptorium, ne procedatur in infinitum. Procurator autem constitutus id per se petere potest pro reo, Notario scribente in actis sic.
104 Pater Magister N. vti Defensor, & Procurator F. N. N. comparuit coram Domino, & petijt sibi prorogari terminum datum ad faciendas defensiones, quas non potuit absoluere intra tempus præfixum, ideo nunc instat omni meliori modo tempus sibi prorogari. Qui Dominus petitione admissa si, &c. & in quantum, &c. terminum præfatum prorogando, concessit insuper alios quatuor dies, se declarando nolle amplius tempus prorogatum obducere, & prolongare, omni meliori, &c. sub die N.
105 Expeditis defensionibus Procurator præsentabit iudici illas discutiendas, an reus revera se defenderit, an non, quod raro accidit cum probationes sint generales non euidenter probationes speciales, & vt plurimum album denigratur, & marsupium impletur. Præsentatio autem defensionum exhibetur Notario in processu scribente.
106 Comparuit die N. mensis N supradicti anni N. Procurator N. N. & eius nomine presentauit Domino defensiones, quæ incipiũt.

Defen-

Defensiones pro Fratre Et finiunt in hæc verba: *Ego F. Defensor, & Aduocatus*, instando pro earum admissione, & causæ expeditione fauore rei prætensi. Qui Dominus eas admisit, si, & in quantum, &c. mandauitq; mihi easdem defensiones inserere in actis, prout, &c. omni, &c.

107 Si defensiones sunt efficaces probantes innocentiam directe, quod rarissime accidit, absoluatur quelatus inique Si nihil ad propositum est probatum iudex deueniat ad sententiam, iuxta quod dicam in tertia sectione. Interim cócludat in causa his verbis.

108 Dominus attentis probationibus per reum factis, ex quibus nihil resultauit in eius fauorem, & pro eius elapso tempore, decreuit, & præsentium tenore decernit præsentem causam habendam esse pro conclusa, prout ipse Dominus declarat esse conclusam, & terminatam hac die N. N.

109 Non est necesse eam intimare reo, nec eius defensori, cum ex terminatione temporis ab eis cognita sint omnino certi quod in causa est conclusum, præterquam quod est ea de apicibus iuris, sicut & deinceps monere defensorem ad sententiam, cum solus reus sit citandus ad illam audiendum vt dicam sectione tertia.

Forma citandi reum absentem.

110 SOlent delinquentes fugere, ad euitanda carceres, & pœnas, formato igitur processu offensiuo, & informatiuo iudicis citandus est reus absens ad comparendum, & allegandum causas propter quas non sit condemnandus. Forma autem citationis sit sequens, redigenda in scriptis, & transmittenda eius copia ad reum absentem.

111 Nos F. N. N. iudex tenore præsentium mãdamus tibi F.N. absenti,& fugitiuo personaliter, si repertus fuerit, secus ad Conuentum tuæ habitationis Ciuitatis N. per affixionem præsentium, quatenus infrà spacium quindecim dierum incipiẽdorum ab hac die N. affixionis,quorum quinq;primos pro primo termino, alios verò quinq; pro secundo, postremos demum alios quinq; pro vltimo, & peremptorio termino monitorio assignamus, post præsentium intimationem tibi quomodolibet factam personaliter, & non per procuratorem, aut aliam interpositam personam coram nobis comparere debeas, ad parendum nostris mandatis, & ad respõdendum super his, de quibus fueris à nobis interrogatus in causa processus contra te fabricati, prout in actis, & ad allegandum, & deducendum quicquid allegare, & dedu-

cere poteris, quare condemnari non debeas super delictum, seu delicta, de quibus in actis. Quod si infrà dictum tempus pro trina, & canonica monitione tibi facta non comparueris coram nobis, contra te supradictum F. N contumacem tamquam conuictum, & confessum rigorose procedemus, omni meliori, &c. in quorum fidem datum, &c.

112 Iudex autem mandare debet huius decreti affixionem in loco solito, vt possit innotescere reo fugitiuo, dum inueniri, & personaliter citari non potest per capturam. Notarius autem hunc actum affixionis sic notabit in processu.

113 Dominus mandauit affigi supra dictam citationem contra N. N. affixa autem fuit in Refectorio more solito, prout retulit F. N. cui affixio erat mandáta.

114 Quod si comparuerit reus citatus mancipetur carceribus, & tempore opportuno examinetur, & in actis comparitio constare debet his verbis.

115 Comparuit F. N. N. die N. qui fuerat citatus, vt patet per edictum super in actis registratum, & in carceribus se constituit paratus obedire mandatis Domini.

116 Si non comparuerit infrà tempus prefixum, tamquam contumax condemnetur. Si miserit procuratorem ad allegandam causam,

 cur

cur non potuerit comparere, si habuit legitimum impedimentum, non condemnetur, sed moneatur iterum ad comparendum sublato impedimento, si eius procûrator allegauit impedimentum ineptum, condemnetur, quia quærit inique subter fugere iudiciũ.
Contumacia non comparentis sic accusatur.

117 F. N. citatum cum debitis temporum spotijs ad comparendum, & allegandum causas, quare non debeat condemnari non comparentem intra prefixum tẽpus, prout in actis, nec post, declarauimus eum contumacem, & inobedientem, & dignum castigatione, cuius contumaciam nobis accusauit F. N. qui edictum citationis affixerat, & ita Dominus mandauit mihi Actuario hoc decretum contumaciæ in actis redigi, vt apparet hac die N.

SECTIO TERTIA.

De Forma Processus Sententiatiui.

118 POst conclusionem in causa, restat vt iudex veniat ad sententiam, qua processus concluditur. Tribus autem in casibus fertur sententia. *Primo* contra conuictum tantum, & non confessum, illo autem dicitur conuictus, contra quem duo ad minus testes omni exceptione maiores deposuerunt

runt ex propria scientia, quod tale delictũ commisit, Farinac. q.81. n.2. & q.63. n.234. *Secundo* contra confessum tantum sponte, & non metu, Farinac. q.82. n. 3. *Tertio* demum in fortiori contra confessum, & simul conuictum, ex cap. 1. & 2. 2. q. 1. & in his nullas contradicit.

119 Potest etiam condemnari ille, cuius delictum est plusquam semiplene probatum per indicia vrgentia, & indubitata respectu delictorum difficilis probationis. Farinac. q. 86. à n.29 mitiori tamen pęna, & non ordinaria.

120 Ante lationem sententię ea est in scriptis redigenda, & reus citandus est ad ipsam audiendam, ex Clem. sæpe, de verb. signif. Citatio sic formetur.

121 Dominus intendens ferre sententiam contra F. N. N. reum, mandauit ipsum citari, & vocari ad eam audiendam sibi legendam & ad videndum, & audiendum se condemnari die N.

Sententia autem est sequentis tenoris.

122 Christi nomine inuocato. Nos F. N. Magister in Sacra Theologia Ordinis N. Generalis, & iudex ordinarius, visis, & diligenter examinatis, & discussis causis, indicijs, & probationibus allatis contra Te F. N. N. eiusdem nostri Ordinis sacerdotem professum, tuoq; examine, responsionibus, & de-

 fen-

fensionibus inefficacibus, & inutilibus, solum Deum præ oculis habentes, per hanc nostram definitiuam sententiam, quam in his scriptis deferimus, dicimus, sententiamus, pronuntiamus, atq; deffinimus, te præfatum F. N. esse punibilem, & condemnandum ad triremes per quinquēnium, prout te condemnamus, & sententiamus ad eandem pęnam triremium per quinquennium, omni meliori modo, &c.

Lecta, lata, & publicata fuit in faciem præfati rei, quam acceptauit hac eadem die N.

Ego N. dictam sententiam mihi lectam acceptaui. Nos N. Generalis, & Iudex ordinarius.

123 Non est opus testibus; quando fertur in faciem rei, sed solum quando fertur absente reo, siue sit fugitiuus, siue carceratus, in quo casu carcerationis ei intimanda est ab aliquo de mandato iudicis, & potest publicari per Actuarium, redigendo hunc actum in processu, similibus verbis.

124 Ego N. Actuarius de mandato Domini, præfatam sententiam ab eo latam in absentia rei, legi, & intimaui eidem, quam acceptauit subscribendo hac die N. Subscribant ambo.

125 Sententiatus si reuera sentit se grauatum potest appellare, & habet decem dies ab intimatione sententiæ, Auth. Hodie C. de appel-

appellat. cap. 3. §. 51. vero de appellat. in 6. si sententiam acceptatione non subscripsit. Appellatio sic potest redigi in scriptis.

126 Ego F. N. ab hac vestra sententia admodũ R. P. iudex contra me iniuste latam, ordine iuris non seruato, & testibus plures exceptiones patientibus, qua me ad triremes per quinquennium condemnasti appello ad Reuer. Patrem Generalem nostrum, protestando cum omni reuerentia, & humilitate, vt eam recipiatis, & nihil deinceps contra me innouetis, quia intendo innocentiam meam ostendere, & hoc omni, &c. quibus de iure appellare possum, vocando in testes præsentes religiosos videlicet P. N. N. & P. N. N. vt dignentur subscribere hãc meam appellationem factam hac die N. in hoc Conuentu. N.

127 Iudex iustam tantum, non friuolam, vt aiunt, recipere debet, vt omnes docent, & cum omnes iudices prætendant se bene gessisse officium suum, ægre ferunt verbum appellationis. Forma admissionis est sequens.

128 Dominus audita appellatione coram se facta à F. N. eam admisit, si, &c. & in quantum, &c.

129 Nota autem, quod appellatio interponi potest etiam à Procuratore ipsius rei, qui illum defendebat. Admissa ergo appellatione dandi sunt Apostoli, hoc est licentia ap-

pellandi cum copia processus, vt valeat prosequi appellationem, non est tamen liberandus à carceribus, nisi de mandato eius, ad quem appellauit, qui videat, an iusta sit appellatio, potest etiam dimittere recto tramite ad superiorem vide Guazin. defens. 36. cap. 24.

130 Expensæ processus fiunt ab ipso reo, ex Glos. 11. oblatos Clem. quamuis 2. de appellat. Barb. hic nu. 8. Forma Apostolorum vt sequens.

131 Reuer. P. F. N. à me appelauit ad Paternitatem autem tuam Reuer. à sententia definitiua, quam tuleram contra ipsum reum talem probatum legitime de N. perpetrato contra N. condemnando illum ad triremes per quinquennium, vt latius de his apparet in copia processus eidem consignati, admisi appellationem, non quia reputem eam legitimam, sed vt deferam P. T. Reueren. quare dictum appellantem cum literis reuerentialibus dirigo ad P. T. Reuer. vt iudices inter me, & ipsum. Datum.

132 Quod si Dominus judicet, appellationem vanam, & priuatam esse, eam non admittat, cum careat grauamine, ex quo censetur inanis, Farinac. q. 39. num. 23. Sic autem figuratur.

133 Dominus animaduertens interpositam appellationem per N. sententiatum esse friuolam,

lam, & iniquam eam non admisit, sed appellanti negauit, decernendo vt sententia per ipsum exequatur, prout mandauit præsenti decreto hac die N.

134 Quando appellatio fit ad supremos iudices & reputetur friuola propter riuerentiam illis debitam, potest admitti hoc modo.

135 Quamuis appellatio sua à F.N. à nostra definitiua sententia friuola sit, & temeraria, tamen ob reuerentiam debitam iudici 11.ad quem appellasti, illi detulimus, dando tibi Apostolos reuerentiales cum copia processus hac die N.

Forma Sententiæ condemnatoriæ cum expressione causæ.

136 IVdices altercantur, an causa sit exprimenda in sententia, dedimus formam negatiuam, modo subijciamus affirmatiuã. Vide Farinac. q. 17. n. 62. Sequentem ponimus.

137 Christi nomine inuocato. Nos Frater, &c. iudex ordinarius, visis, & bene discussis omnibus, quæ spectant ad præsentem causam, & processum contra te F. N. fabricatum, cum per testes nobis constet, quod commiseris homicidium voluntarium in personam F. N. ac proinde sacrilegum; ideo auctoritate officij nostri, qua fungimur, te

supradictum F. N. homicidam sacrilegum condemnamus, & definitione sententiamus ad pænam triremium in perpetuum. Et ita dicimus, definimus, & pronunciamus omni meliori modo, &c. Lecta, lata, & publicata, &c.

Forma Sententiæ ferendæ contra Contumacem.

138 Absens, & fugitiuus, contra quem propositum iam fuit edictum citatorium, de quo supra sub n. 3. elapso termino non comparens, simili modo citandus est ad audiendam sententiam tali die, vnde bene est expectare paucos dies post lapsum terminum, citatio autem erit sequentis tenoris affigenda in loco solito.

139 Citauimus te F. N. alias personaliter, & quia inuentus non fuisti ob tuam fugam, & latitationem te per edictum, de quibus in actis vocauimus affixum ad locum solitum, & non paruisti, ideo te contumacem condemnare intendimus, ac proinde pręsenti edicto ad locum solitum affigendum te citamus auditurum sententiam, quam contra te feremus die N. Datum, &c.

140 Subscribatur à Iudice, & Actuario, atq; affigatur, Actuarius vtatur his verbis.

141 F. N. deputatus ad affigendum dictam citatio-

tationem contra F N. retulit mihi Notario, & Actuario se illam affixisse in loco solito.

142 Adueniente die præfixo, qui deberet esse dies quintus à die affixionis, vt possit peruenire ad aures citat, iudex ferat sentẽtiam præsentibus duobus testibus ad hoc rogatis, qui possint de ea lata testificari, & omnes subscribant. Forma sententiæ sequitur.

Christi nomine inuocato.

143 Nos, &c. cum fabricauerimus processum contra F. N. ex quo constat, quod furatus fuerit Crucem argẽteam valoris centum aureorum, & ipsum citauerimus edicto publico ad comparendum coram nobis ad respõdendum, & se defendendum, & allegandum causas, quare non debeat condemnari, assignato tempore debito, intra quod, nec vltra illud comparuit, vnde contra illum contumacem pro conuicto, & confesso habentes, determinauimus procedere contra illum, iam citatum ad audiendam sententiam, de quibus omnibus in actis, prout in his scriptis ferimus, condemnamus, & definitiue pronuntiamus eum condemnantes ad triremium per decennium, omni meliori modo, via, & forma.

Lecta, lata, & publicata, &c.

Forma Sententiæ ferendæ contra incorrigibilem.

144 Ille dicitur incorregibilis ad effectum eiectionis, ex communiori opinione, qui professus ter punitus fuit de graui delicto eiusdem, vel diuersæ speciei, cum anno carcerationis in ieiunio, & pęnitentia, si post hæc non resipuerit. Iudex ergo hunc condemnaturus post processus fabricationem, citabit illum ad audiendam sententiam his verbis.

145 Citatur F. N. Reus incorrigibilis ad audiendam sententiam contra te ferendam circa eius incorrigibilitatem legendam in eius faciem die N. Qui vigore dictæ citationis comparuit die præfixa, & præsens fuit audiens sententiam tenoris sequentis.

Christi nomine inuocato.

146 Nos F. N. N. Generalis Ordinis N. cum consilio, & assensu Patrum ad formam decrectorum de eiectis,& Apostatis editorum à Sacra Congregatione de mandato Sanctæ memoriæ Vrbani VIII. visis, & consideratis omnibus, & singulis, quæ continentur in processu formato coram Nobis, super incorrigibilitate, F. N. eiusdẽ nostri Ord. professi, alias in seculo nũcupati N. N. exptaq; eius incorrigibilitate spatio vnius anni carceris in ieiunio, & pænitentia, in quibus nihil profe-

profecit, sed animo indnrato in ea perseuerauit, ne alios inficiat, tenore præsentium dictum F. N. sententiamus, pronuntiamus, & definitiue declaramus, esse verum incorrigibilem, & vti talem à nostra Religione per hanc nostram definitiuam sentētiam eijcimus, exuentes eum habitu Religioso, & eiectum, ac spoliatum esse volumus, declarantes, eum deinceps esse subiectum iurisdictioni, & obedientiæ Illustr. & Reuer. D. Episcopi N. sub cuius obedientia dixit, se velle esse, ad quē propterea eum direximus cum notificatione sententiæ. Et ita dicimus, & sententiamus, omni meliori modo, &c.

Lecta, lata, & publicata, &c. subscribat Reus, &c.

147 Similem referunt Pirrhus Corradus in sua Praxi dispens. Apostol. lib.5. cap. 14. Donatus par.2. tract.8. q.17. ex Marcello Megalio in sua Praxi crimin.cap.21.num.9. & alij.

148 Notificanda autem est per Generalem Episcopo, cui subesse debet, vel mittendo copiam sententiæ, quod forsan erit melius, vel simili forma.

Illustr. & Reuer. Domine.

149 Fabricauimus processum contra F. N. nostri Ordinis Sacerdotem professum, in seculo nuncupatum, per quod constat illum ex lata per nos sententia esse verè incorrigibilem ad formam Decretorum de Eiectis, &

Apostatis , quam secuti fuimus à principio actorum vsque ad sententiam definitiuam declarantes de consilio,& consensu Patrum, eum incorrigibilem , propter quod præter ea eundem habitu regulari spoliatum eiecimus à religione , & quia dixit, se velle viuere sub obedientia dominationis vestræ Illustr. & Reuer. ideo dimissimus illum sub iurisdictione , & obedientia vestra , quam in Domino humiliter veneramur. Datū,&c.

Dominationis vestræ Ill. & Reuer.

Humilis in Domino seruus . F. N. Generalis ordinis N.

Forma Sententiæ absolutoriæ .

150 REus ; quando clarè , & manifestè se defendendo probat suam innocentiam , absoluendus est, & declarandus , quia reuera est calumniatus , licet id raro accidat , vt quis probet se innocentem , cum negatiua vix sit probabilis , nisi coarctetur loco , & tempore , & alijs circumstantijs . Requiritur autem citatio etiam Actoris, vt si velit dicere , & obijcere aliquid contra quærelatum , vt non absoluatur . Forma absolutoria .

Christi nomine inuocato .

151 Nos Frater N. iudex ordinarius , visis , & diligenter discussis omnibus , & singulis actibus in processu contra F. N. fabricato

conten-

contentis querelatum à F. N. quod occiderit N. quæ querela cum nobis plane, & manifeste constiterit ex ipsius querelati defensionibus esse falsa, & calumniosa, ipsumq; F. N. prætensum reum, esse omninò immunem à tali delicto, vt concludenter probauit, ideò dictum F.N.querelatũ per hanc nostram definitiuam sententiam, declaramus tale homicidium sibi calumniose imputatum non perpetrasse, sed in hoc esse omninò innocentem, prout illum talem declaramus omni meliori, &c. Ipsumq; sic absolutum declaramus per dictam querelam fuisse effectum minime inhabilem ad quæcunque officia, ac si dicta querela nunquam lata fuisset contrà illum. Et ita dicimus, & sententiamus.

Lecta, lata, &c. subscribatur per duos testes ad id vocatos, non autem per absolutum, cum agatur de eius interesse.

152 Calumniator puniendus esset pena talionis eadem scilicet pœna, qua fuisset punitus querelatus, si vere fuisset probatus reus, mitiori ergo pœna plectendus est ex vsu, cum pęna talionis abierit ab aula iudiciorum. Citatur autem calumniator hoc modo.

153 Citetur per N. à nobis deputatum F. N. N. ad respondendum quare non debeat iudicialiter puniri pęna talionis, eo quod calumniose accusauit F. N. de cuius innocentia

constat ex actis, qui infra quinque dies de-
beat comparuisse coram nobis personaliter,
ab affixione huius citationis, pro temporis
spatio elapso sine alia citatione condemna-
bitur. Datum in camera nostræ residentiæ
die N.

154 Subscribat iudex, & notarius, &c. copiam
tradat deputato, vt inueniat calumniato-
rem, & conducat ad iudicem, vel affigat
citationem, si se abscondit, & referat.

155 Comparuit F. N. deputatus, & retulit me-
diante suo iuramento; non inuenisse F. N.
calumniatorem, & ideo citationem affixisse
in loco solito Refectorij, prout ipse mihi
Notario relationem fecit.

156 Transactis quinque diebus, & non compa-
rente, citetur auditurus sententiam contra
se ferendam est autem hæc.

157 Citetur per F N. deputatum F. N. contu-
max auditurus sententiam contra se feren-
dam die N. per affixionem huius citationis
in loco solito. Datum, &c.

F. N. deputatus suo iuramento retulit, se ci-
tationem affixisse contra F. N. in loco so-
lito.

158 Adueniente die prefixo in citatione ad au-
diendam sententiam contra calumniatorem
contumacem iudex die illo præfixo ferat
sententiam his verbis.

Chri-

Christi nomine inuocato.

159 Nos, &c. cum ex actis iudicialibus, quibus F. N. se defendit à calumnia sibi illata à F. N. vt ex sententia absolutoria, qua illum innocentem declarauimus, constat, dictum F. N. absentem, & contumacem tamquam conuictum,& confessum declaramus calumniatorem, & condemnamus ad triremes per quinquennium, & ita dicimus, sententiamus, & pronuntiamus,prout de iure,& omni meliori, &c.

Lecta, lata, &c subscribant etiam duo testes ad id rogati.

160 Si comparuerit, carceretur, & expediatur vt supra, neque enim tam graue scelus debet remanere impunitum.

161 Quod si querelatus non probatur manifeste innocens,solum indiciatus, actore nihil probante, vel insufficienter, absoluatur limitate, ab instantia, & ex deductis de præsenti, citato actore, vel fisco, si quod habet allegare contra reum prętensum, quod non debeat absolui ab impetitis. Sententia sic fertur.

Christi nomine inuocato,

162 Nos F. &c. cum ex reuolutione processus per nos fabricati contra F. N. deuenerimus in cognitionem eum non probari culpabilem, nec de iure esse punibilem, ideo dicimus, & sententiamus, & declaramus, præ-

fatum F. N. querelatum non fuisse repertum culpabilem, nec de iure punibilem de delicto, de quo in actis, consequenter illum à præsenti instantia, & iudicio absoluimus, & liberamus, absolutumq; & liberatum pro nunc declaramus, absq; preiudicio probationum in futurum emergentium, &c.
Lecta, lata, &c.

Forma Senteniæ inhabilitatis.

163 RETuli sub num. 66. formam processus impeditiui, ne quis promoueatur ad aliquod officium, modo referenda est forma sententiæ sequentis tenoris.
Christi nomine inuocato.

164 Nos Frater N. viso processu contra te F.N. per nos fabricatum, ex quo constat, tuam opinionem esse valde grauatam circa delicta inebriationis, & turpiũ colloquiorum, quæ dedecent prælatos, & reliquos officiales, ideo tenore præsentium pronuntiamus, & dicimus, definitiue declarantes, te esse inhabilem, & indignum vt promouearis ad prælaturas, & dignitates ecclesiasticas, adeo quod ad illas eligi non valeas, & electum in eis ne valeas confirmari, & hoc omni meliori modo, &c.

165 Nota autem, quod etiam in his reus citandus est non solum ad se defendendum,

ſed etiam ad audiendam ſententiam contra ſe ferendam, quia iſtæ duæ citationes ſunt de ordine eſentiali iuris, & dum reus præſens eſt, eſt præſumitur citatus, ad quod ſufficit probata eius præſentia in actis, aut per ſubſcriptionem ſententiæ à ſe auditæ, aut per actum expreſsum Notario in proceſſu, licet formalis citatio non exprimatur in proceſſu.

Forma Sententiæ Priuatiuæ Officij.

166 QVandoq; ſolent delinquere officiales vnde ſunt ſuis officijs priuandi, abſoluto ergo proceſſu informatiuo, & defenſiuo, & in cauſa concluſo, poſt terminationem defenſionum inutilium, iudex citat reum ad audiendam ſibi legere ſententiam ſequentis tenoris.

In nomine Chriſti.

167 Nos Frater, &c. viſo proceſſu per nos fabricato contra te F. N. N. Priorem noſtri Conuentus N. in quo conſtat, te bona monaſterij dilapidaſſe non ſolum mobilia in notabili quantitate ad ſummam valoris librarum noſtræ monetæ ducentum, & præterea contra conſtitutiones Apoſtolicas, & decreta Sacræ Congregationis de rebus Eccleſiæ non alienandis, ſine eiuſdem licentia vendidiſſe domum Conuentus pretio librarum duarum

duarum mille huius monetæ ; quare tenore præſentium te hic præſentem declaramus incidiſſe in pęnas contra alienantes ſine ſolēnitatibus requiſitis à Sacris Canonibus,& decretis ſupradictis inflictas, proinde te eſſe excommunicatum per Extrauag. *Ambitioſæ*, & ſubſequenter priuatum officio Prioratus, vociſque actiuæ, & paſſiuæ, ac perpetuam inhabilitatem ad illud contraxiſſe, & ita pronuntiamus, & declaramus, te eſſe prædictis priuatum.

Forma Autenticationis Proceſſus.

168 EGo N. N. electus Actuarius loco Notarij, vt apparet initio actuum huius proceſſus, ea omnia, & ſingula, quæ ſunt ſcripta in hoc proceſſu, vſque ad ſententiam latam incluſiue, fideliter ſcripſi, & redegi in actis huius proceſſus, de mandato N. N. iudicis de quibus omnibus fidem facio, & pro veritate me ſubſcripſi.

ADDITIONES.

169 PRo perfecta intelligentia hactenus dictorum in materia processuum, restant explicanda, & discernenda substantialia processum constituentia ab accidentalibus dictis apicibus iuris, quorum omissione processus non vitiatur.

170 Suppono, sine processu scripto neminem posse condemnari iudicialiter, est enim præsuppositum substantiale, & essentiale ad sententiam, quæ sine illo ferri non potest, ex cap. quoniam 11. de probat. Clemen. sæpe, de verb. signif.

171 Ordo autem iuris duplex est, vnus essentialis, alter accidentalis, huius omissio non vitiat processum, sed illius tantum. Essentialia autem sunt hæc querela, Actor, qui profert querelam denuntiando, vel accusando. Productio testium, eorum examen, iuramentum calumniæ ex parte querelantis, & veritatis dicendæ ex parte testium, visitatio corporis delicti; Iudex ministrans iustitiam partibus, Notarius vel formalis, & legalis, vel electus à iudice ad scribendum acta processus, citatio rei ad tria, ad respondendum, ad se defendendum, & ad audiendam sententiam contrà se ferendam.

172 Hæc sunt essentialia iudicij, & alia infra,

quæ

quæ in processu debent apparere scripta, aliter omissio cuiuslibet inficit processum, & reddit nullum, in his autem nullus contradicit. Reliqua dicuntur de ordine accidentali iuris, & de apicibus eiusdem, quorum omissio non vitiat processum. Essentialia autem dicuntur, quia necessaria sunt vel ad inuestigandam veritatem, vel ad eam stabiliendam. *Ghisler. cap. 11. per totum, & deducuntur ex Clem. Sæpe de verb. significat.*

Quinam sint Apices iuris?

173 APices iuris sunt quædam subtilitates, quæ non sunt, necessariæ ad inuestigandam veritatem, nec ad illam stabiliendam, cum sine illis haberi possit, vnde eorum omissio non irritat processum. Ad has iudices regulares non tenentur, *ex cap. 8. de statu monach. cap. 24. de accusat. & cap. 26. eod.* de iure communi, habent etiam priuilegium Bonifacij VIII. registratum in B. N. Bulla 4.

174 Iuris apices referuntur in Clem. Sæpe, de verb. signif & sunt exactio libelli, contestatio litis, feriæ, dilationes, exceptiones, appellationes dilatorię, & frustratoriæ, contentiones procuratorum, & aduocatorum.

175 Receptio testium post publicatas attestationes. *Farin. q. 75. num. 407. Peyrin cap.*

16. in

16. *in Formul. lit. P. num.* 3.
176 Infamia præuia ad inquisitionem specialem est de apicibus, cum quilibet iudex sine illa procedat, posita iudiciali querela, quæ succedit loco infamiæ, *Farinac. q. 9. num.* 21. vnde superiores per eam clausulam. *Ad aures nostras peruenit* illam supponunt, in casu, quo esset necessaria, vt dixi supra num. 9.
177 Inscriptio accusatoris, quæ scilicet dicit expressionem pęnæ talionis, ad quam se obligat accusator, est de apicibus iuris. *Farinac. q. 16. num. 3. Carena par. 3. tit. 1. num.* 7. vbi tamen statutum est, inscriptio huiusmodi exprimenda est ab accusatore scribenda in actis, ab alijs non.
178 Contestatio litis in quantum dicit simultatem actoris, & rei in contestando litem, interrogando, & respondendo, est de apicibus iuris, *Peyrin. cap. 16. num. 3. Farinac q. 10. num.* 55.
179 Repetitio testium est de apicibus iuris, quomodo fuerunt examinati parte non citata, probant ergo, ideo non repetendi, *Petrus ab Angelis cap. 17. num. 6. Lezana par. 1. cap 27. num.* 13. Si repetitio petatur à reo, vel vbi est aliquis defectus, quo veritas apertè non fuit reuelata, tunc repetitio necessaria est, quia conducit vel ad veritatem, vel ad defensionem rei.
180 Publicatio processus est de apicibus iuris, quo

quo ad formalitatem verborum, est vero de substantialibus traditio copiæ processus; sine quo reus non potest se defendere, *Ghisler. cap. 19 num. 11. Miranda q. 23. concl. 1.* licet non petatur, *Sanch. lib. 6. consi. cap. 32. Farinac. quæst. 39. num. 91. & 98.*

181 Expressio nominum testium in copia data reo, est de apicibus iuris, *Mancinus de causis Regul. cap. 17. de Angelis cap. 19. num. 8. Mirand. q. 14. num. 17. Rodriq. tom. 2. q. 16. art. 1.* si timetur calumnia, & agatur de re grauissima dentur nomina.

182 Depositio testis recepta in scriptis per Notarium non est de apicibus iuris, sed de essentialibus, *ex cap. quoniam 11. de probat. Clem. sæpe, de verb signif. de S. Iuliano cap. 5. Aduert. 15. §. 2. de Angelis cap. 16. num. 2.* scriptura notarij dicitur de apicibus; secundum *Farinac. q. 80. num. 52. ex eo de Bictis q. 53. num. 13.*

183 *In Christi nomine*; Est apex iuris, cum multi processum exordiatur alijs verbis, id enim non conducit ad inuestigandam veritatem, sed ad Deum colendum, qui in omni nostra actione vocandus est.

184 Tempus, & locus, in quibus fabricatus est processus pertinent ad essentialia processus *Merlin. decis. 171 num. 5. & 6.* item subscriptio Notarij, seu Actuarij saltem in fine processus, & non in singulis depositionibus;

*Ludouiſ.deciſ.*368 Eſt enim proceſsus quoddam inſtrumentum, quod ſine illis pro nullo habetur, nec fides præſtatur.

185 Subſcriptio teſtis, & rei, eſt de apicibus iuris, nam ſola Actuarij ſubſcriptio dat fidem contentis in proceſsu, & dictum teſtis, qui poſtea non vult ſubſcribere, valet, ſecundum *Portellum p.* 1. *caſu* 23.*num.*1.*&* 2. Aliter dictum neſcientium ſcribere non valeret, ſubſcriptio igitur eſt de apicibus iuris, cum ſit de conſuetudine, non de natura iudicij.

186 Relectio, quam facit Notarius teſti, eſt de apicibus iuris, ſicut & facta reo, cum non conducat ad inueſtigationem veritatis iam notificatæ, ſed ad ſatisfactionem deponentis.

187 Iuramentum eſt quidem de ſubſtantia iudicij formalitas vero ſub illis verbis Delato ei iuramento de veritate dicenda, iurauit tacto pectore, ſi eſt Sacerdos, vel Sacris Scripturis, pertinet ad apices iuris, vnde ſufficit quod pro eius ratione eſsentiali, quod de eo conſtet per hoc verbum *Iurauit, &c.* immo & per enuntiatiuam ſub his verbis *Teſtis iuratus*, præſente iudice, vt fit in criminalibus, *Beltram. ad Ludouiſ. deciſ.* 39. *num.* 9. *Farin q* 74. *num.* 74.

188 Indictio, & annus Pontificis ſunt de apicibus, dum non conducunt ad inueſtigandam

veritatē facti, ūde eius omissio sicut nō vitiat testamentū, *Surd. cōs.* 390. *n.* 33. *cum alijs Ottobonus decis.* 251. *num.* 51. ita neque processum. Pari autem passu currit tempus vtriusque ergo idem est ius vtriusq;

189 Iuramentum fidelitatis in Actuario non reuera Notario loco Notarij, putatur de substantia processus quod ad fidem, *Peyrino ad const.* 9 *Pij V. num.* 6. *Portell.* 11. *Notarius, ab Angelis cap* 13. *num.* 4. Ego sentio oppositum, quia nullibi hæc obligatio imponitur, immo oppositum colligitur ex cap. quoniam 11. de probat. vbi loco Notarij deficientis petuntur duæ personæ honestę ad scribendum processum nulla facta mentione iuramenti. Nec Secretarij superiorum iurant, & tamen creditur illis in ijs, quæ spectant ad eorum officium. Nec in citata Bulla creandi Fratres in Notarios ad notificandum, & intimandum priuilegia, fit aliqua monitio, quæ debeant iurare.

190 Notarius, seu Actuarius est de essentialibus processus, cum iudex idem esse non possit. & Notarius, cap quoniam 11. de probat. *Rodriq. tom.* 2. *quæst.* 14. *art.* 2. Non est de apicibus iuris, *de Angelis cap.* 13. *num.* 1. Vnde si iudex interrogaret simul, & scriberet nullum faceret processum, *Barb. ad dictum cap. num.* 24.

Testium

191 Testium conditiones, quod sit talis ætatis, professionis, artis, quod communicauerit in Paschate, sunt de apicibus iuris, & exprimuntur, vt iudex sciat eorum statum, non vt ex illis eliciat veritatem, quæ pendet tantum ab eorum ore iurato.

192 Instrumenta, quibus commissum fuit delictum, vel signum videntur pertinere ad corpus delicti, ideò de illis apparere debet in processu vti conducentia ad cognitionem veritatis, vnde non sunt de apicibus iuris.

193 Recognitio scripturæ spectat quasi ad corpus delicti, vel ad probationem, ideo debet de ea constare in processu, & recognosci ab eam scribente, & in actis redigi.

194 Testes fidem facientes de aliquo actu extra processum facto per Actuarium, vel Iudicem, vel subscripti proprijs manibus, non sunt examinandi in processu, neq; ab eis iuramentum exigendum, quia non sunt testes probatiui, sed quasi instrumentarij, vnde sufficit iudici recognoscere scripturam, & eorum manum esse veram illorum, de quo actu constet in processu.

195 Inuentarium recognoscendum est ab eius Authore, contra quem plene probat, *l. fin. C. de arbitr. tutel. Castr. lib. 2. cons. 393. n. 2. Seraph. decis. 1394. Surd. cons. 390. num. 27.*

196 Inuentarium deperditorum fit coram eo, qui res habebat in custodiam, si fieri potest, aliter

aliter immediate, & statim post fugam, aut carcerationem si commode non potest è carcere reduci ad locum vbi fit inuentarium, vel quando ab eo transmittuntur claues per personam, quæ non potuit vti clauibus consignatis superiori. In his tribus casibus præsumendum est rite factum, sine fraude.

197 Silentij impositio facta testibus est de apicibus iuris, vnde omissa non vitiat processum.

198 Acceptatio depositionum facta à iudice est de apicibus iuris, cum non conducat ad veritatem indagandam, sed vt iam indagatam acceptetur à iudice, qui depositionem non probando censetur acceptare.

199 Tactus pectoris sacerdotalis, seu scripturarum est solemnitas, & apex iuris in testibus, & alijs, quia iuramentum consistit in sola inuocatione diuina, *Sanch. lib. 3. cap. 1 num. 3.*

200 Non est necessarium iudici delegato publicare literas patentes, sed sufficit eas nominari in processu, & producere, cum datur copia processus reo, nisi petatur, ab aliquo nolente credere, tunc tenetur eas exhibere, *cap. Eum in iure 31. de offic. deleg. ibi Barb. num. 2.*

201 Torturandum non est necesse monere antecedenter, ad occurrendum friuolæ appellationi, vt dixi hic num. 86.

Conclu

202 Conclusio in causa spectat ad apices iuris, *Maranta par. 6. Act. 15. num. 9. dixi num. 95 & 109.*

203 Non est prudentis iudicis eodem die, neq; sequenti, quo reus renunciauit defensionibus sententiare, quia dicitur festinanter, & præcipitose lata, vnde bonum est expectare quintum diem à renunciatis, & contra absentem saltem expectandum vsque ad spatium elapsum, & postea citare ad audiendam illam. Vide Guazin. defens. 35. cap. 21.

204 Recognitio rei inter alias similes, ac proinde comparatiua non videtur necessaria, quando persona exactam habet notitiã rei, de qua agitur, cum ea comparatio fiat respectu eorum, qui rei imperfectam habent cognitionem, vt iudex se hoc modo certificare possit.

205 Incognitus nomine, non persona indiuiduari, & cognosci potest personaliter *primo* sic, si enim est membrum alicuius collegij, aut familiæ, omnes vocantur simul, & ex illis iudicatus, & manu tactus dicitur plane cognitus, & recognitus; *secundo* si incognitus absit ab alijs omnibus simul in vnum cõgregatis, & recognoscens dicat, inter hos non est ille, cum quo egi, quia ille erat barbæ nigræ, uel imberbis, vel claudus, vel monoculus, &c. manifestum est absentem esse illum, qui erat incognitus. *Tertio*

cen-

censetur bene cognitus, & indiuiduatus si aliquid egit, quod dependet ab officio suo, vt si donauit, vel vendidit rem sibi soli traditã in custodiam, ex his enim circunstantijs excluditur quilibet alius, & sic ipse indiuiduatur.

206 Subscriptio sententiæ per condemnatum est de apicibus iuris, vnde si resistat, nihil refert, cum de ea sufficientem fidem faciat Notarius, & Iudex vnde nec est necessaria subscriptio testium, sicut enim de cæteris solus Actuarius fidem facit, ita & de sententia lata, immo condemnatus appellans ex suo facto probat illam.

207 Sententia ferri potest in absentem siue carceratum, qui vocari potest vt sit præsens, & eam audiat, vel fugitiuum, modo illi postmodum intimetur coram testibus, vnde existens Iudex Regij potest ferre sententiam contra reum carceratum Bononiæ, prius eo citato, & monito qualiter tali die fertur contra eum sententia.

208 Correctio fraterna in omni iudicio est de apicibus iuris, dum omissa non vitiat processum.

209 Minori querelato non datur curator, cum id sit de apicibus iuris: Farinac. quæst. 81. num. 370. abijt enim in dissuetudinem.

210 Appellatio in scriptis non est necessaria, cum sit de apicibus iuris scriptura in illa, de

Bictis q. 146. num. 11. redigenda tamen in scriptis est, vt de ea constet.

211 Non est necesse reum ponere ad largam pro se defendendo, tamen illi danda est commoditas alloquendi Procuratorem, & Aduocatum saltem præsente Judice, vel Fiscali, vel Actuario. *Ambros. lib. 3, cap. 1. num. 27. & seq. Megal. in sua praxi cap. 15. num. 13.*

FINIS.

HOC opus inscriptum Formularium Criminale, ab R. P. F. Francisco Bordono Sacerdote Tertij Ordinis Sancti Francisci compositum; Ego F. Hyppolitus Camillus Ruggerius Sacræ Theologiæ Lector, ac Vicarius Sancti Officij Mutinæ, vidi, & qua potui diligentia perlegi, in quo nil fidei nostræ dissonum inueni. Quapropter dignum, vt Typis, mandetur, existimaui.

Datum Mutinæ die 24. Septem. 1662.

F. Hyppolitus Camillus, qui supra, &c.

IMPRIMATVR

F.Hyacintus Maria Granaria
Inquisitor Mutinæ.

EDITIO

Huius opusculi varijs scatet erroribus, corriguntur tantum, qui sensum variant, vel obscurum reddunt.

ERRORES	*Folium*	*Linea*	*CORRECTI*
Baptizandus	1.	8.	Baptizatus
Coexercitium	15.	20.	Eorum exercitium
Fuiſſet	18.	19.	Feciſſet
	20.	11.	Diſt.24. *adde* Qui
Gloſ. 5.	28.	26.	Gloſ. V.
Gloſ 5.	36.	14.	Gloſ. V.
Proceſſum	73.	20.	Proceſſu
Fuzin.	76.	20.	Guazin.
Et	76.	30.	10.
	86.	27.	Sufficit autem Domino *adde* Producere
Viris	95.	9.	Iuris
Euidenter	98.	23.	Excludentes
Sportijs	102.	8.	Spatijs
Priuatum	106.	25.	Friuolam

Fol. 70. extremis litteris. Verba hæc; Me fideliter in & exarando, proteſtando prout in his ſcriptis proteſtatur. *Sic lege*. Me fideliter illum ſcripturum, & Dominus in his ſcriptis proteſtatur.